

Міністерство освіти і науки України

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Факультет психології
Кафедра соціальної роботи

На правах рукопису

Масло Станіслав Сергійович

**« Соціально-психологічні умови залучення осіб з інвалідністю до
волонтерської діяльності »**

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня бакалавра соціальної роботи

Науковий керівник:

професор кафедри соціальної роботи,
доктор психологічних наук
Швалб Юрій Михайлович

Допустити до захисту в ЕК

Кафедра соціальної роботи

Завідувач кафедри соціальної роботи

Кандидат соціологічних наук,

_____ (підпис)

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ВОЛОНТЕРСТВО ЯК СОЦІАЛЬНЕ ЯВИЩЕ.....	6
1.1. Історична ретроспектива виникнення волонтерства.....	6
1.2. Види волонтерської діяльності.....	13
1.3. Мотиваційна складова волонтерської діяльності.....	22
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЗАЛУЧЕННЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ ДО ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	28
2.1 Особливості залучення осіб до волонтерської діяльності в українських організаціях.....	28
2.2 Залучення осіб з інвалідністю до волонтерської діяльності	41
РОЗДІЛ 3. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ ЗАЛУЧЕННЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ ДО ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	45
3.1. Основні напрями мотивування людей з інвалідністю до волонтерської діяльності	45
3.2. Програма заходів мотивування залучення людей з інвалідністю до волонтерської діяльності як елемента соціальної роботи	47
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	59
ДОДАТКИ.....	64

ВСТУП

Актуальність теми. Під час повномасштабної війни в Україні, сили та обсяги волонтерського руху виявилися надзвичайними. Волонтери, співпрацюючи з неприбутковими організаціями, активно реалізують широкий спектр допомоги, спрямованої на підтримку Збройних Сил України та допомогу постраждалим від російської агресії. Вони не лише збирають кошти і закупають необхідні товари для фронту та цивільного населення, а й координують діяльність центрів допомоги внутрішньо переміщеним особам, забезпечують підготовку потенційних місць розміщення людей. Крім того, вони надають психологічну підтримку дітям та підліткам, що потерпають від воєнного конфлікту, а також віддають свою кров на донорство та організують допомогу літнім людям. Саме ці напрями волонтерської діяльності є найефективнішими у таких умовах війни.

В Україні благодійний рух неухабно набуває сили та розширюється, втілюючи нові форми допомоги для тих, хто найбільше потребує підтримки. Сьогодні кожен може долучитись до цієї благородної справи всього в один клік, надіславши посильну суму на рахунок відповідної організації. Однак, існують ситуації, коли ці пожертви потребують додаткових конкретних дій "на місцях". Волонтери - це саме ті люди, що добровільно та безоплатно займаються громадсько-корисною діяльністю, виконуючи різноманітні завдання: вони доставляють продукти та одяг, надають підтримку медикам, організують обіди для безпритульних, наділяють ласкою та доглядом хворих і виконують низку інших цінних справ. Волонтерство стало по-справжньому незамінною ланкою віддачі та співпраці, що допомагає змінювати життя на краще та зігріває серця тих, хто отримує цю добру волю та підтримку.

Дослідженням особливостей соціальної роботи висвітлені в працях низки українських вчених: І. Григи, Н. Кабаченко, Т. Семигіної, І. Миговича,

В. Полтавця, О. Брижоватої тощо. Прикладні та історичні аспекти розвитку волонтерства розглядаються в роботах таких вчених, як: А. Аніщенко, О. Беспалько, З. Бондаренко, Р. Вайнола та ін. Було визначено, що волонтерство відіграє важливу роль у сучасному суспільстві, існують різні групи добровольців, які вносять свій внесок у різні сфери життя. Робота волонтерів має різні напрями та аспекти, а організація волонтерської діяльності має свої особливості.

На жаль, системні дослідження мотивації волонтерства, зокрема серед молоді, є малочисельними. Незважаючи на те, що робота добровольців є важливою для реалізації соціальних політик та не обмежена соціально-демографічними факторами, вона ще не отримала достатнього розгортання як складова соціальної роботи. Тим не менш, волонтерство можна розглядати як соціальне явище та важливу складову суспільно-корисної діяльності.

Тому насамперед необхідно проводити всебічні дослідження особливостей праці добровольців, з метою створення обґрунтованої, загальної і комплексної системи мотивуваці волонтерів. Особлива актуальність полягає у дослідженні ключових мотивів, які підштовхують молодь до зайнятості волонтерством, з метою розробки ефективної системи стимулів для розвитку волонтерського руху.

Мета дослідження полягає в розробленні теоретичних положень і практичних рекомендацій щодо мотивування залучення інвалідів до волонтерської діяльності як елемента соціальної роботи.

Завдання дослідження.

1. Дослідити теоретичні основи волонтерської діяльності в контексті соціальної роботи та особливостей мотивування населення до волонтерства.
2. На основі анкетування дослідити основні тенденції розвитку волонтерства в Україні та ідентифікувати основні мотиви інвалідів до добродійності.
3. Розробити рекомендації щодо мотивування залучення інвалідів до волонтерської діяльності як елемента соціальної роботи.

Об'єкт дослідження: волонтерська діяльність як елемент соціальної роботи.

Предмет дослідження: теоретичні та практичні засади мотивування залучення інвалідів до волонтерської діяльності як елемента соціальної роботи.

Інформаційна база дослідження: нормативно-правові акти у сфері волонтерства та соціально-трудових відносин, наукові публікації в галузі соціальної політики та волонтерської діяльності, інформація вітчизняних і зарубіжних громадських організацій та дослідницьких інституцій, результати соціологічних досліджень.

У процесі дослідження було використано різноманітні наукові та емпіричні *методи*, включаючи: систематичний аналіз при визначенні ключових аспектів волонтерської діяльності, а також при дослідженні готовності людей до благодійності; порівнювальний аналіз при огляді характеристик волонтерства в Україні та інших країнах; опитування для виявлення основних причин участі потенційних волонтерів; аналітичний та порівнювальний методи при аналізі результатів наукового дослідження; співбесіди та емпіричні методики при створенні системи оцінки роботи волонтерів; аксіоматичний, ідеалізоване моделювання та аналогії при розробці заходів стимулювання участі молоді в волонтерстві.

Наукова новизна. Вперше було проаналізовано тенденції розвитку волонтерства, як компонента соціальної роботи; запропоновано заходи щодо мотивування залучення молоді до волонтерства.

Практичне значення одержаних результатів. Дослідження ситуації та перспектив волонтерської участі громадян, включаючи потенціал залучення до благодійної діяльності різних груп населення, а також рекомендації щодо мотивації волонтерів можуть бути корисними, наприклад, для громадських організацій, які займаються розробкою громадських проектів.

РОЗДІЛ 1. ВОЛОНТЕРСТВО ЯК СОЦІАЛЬНЕ ЯВИЩЕ

1.1. Історична ретроспектива виникнення волонтерства

Волонтерство є видом активності, в якій індивід добровільно віддає свій час, енергію та навички на користь інших. Ця діяльність відрізняється своєю добровільністю - бажанням внести вклад, а не необхідністю. Організації, що базуються на принципах волонтерства, працюють на основі довіри та свободи вибору. З появою нових проблем та викликів з'являються організації, спеціалізовані в їх розв'язанні. Така структура дає можливість кожному знайти організацію, яка відповідає його власним потребам. Основною метою цих організацій є захист прав людей, надання матеріальної та емоційної підтримки, а також створення умов для розвитку та вдосконалення життєвих умов у громадах або містах, виконуючи відповідні громадянські обов'язки.

Походження слова «волонтер» має витоки з латинського «Voluntaries», що можна перекласти як «доброволець». Відповідно до тлумачного словника української мови, волонтерство означає добровільне бажання служити в армії, а також активну роль в соціальних, гуманітарних та екологічних ініціативах. Це також включає добровільне приєднання громадян інших країн до захисту тих, хто став жертвою агресії.

За визначенням І. Д. Звереві, волонтерство представляє собою благодійні дії, що здійснюються особами на основі некомерційної діяльності, без отримання зарплати або просування на роботі, з метою покращення та розвитку громади та суспільства в цілому. Волонтером вважається людина, яка добровільно і безоплатно надає соціальну підтримку і послуги людям з інвалідністю, хворим та соціальним групам в складних життєвих обставинах [17].

З. П. Бондаренко, проводячи аналіз вітчизняних та зарубіжних поглядів на волонтерство, яке співпадає з поняттям «добровільна діяльність», вказує на те, що вчені трактують суть цього явища як: благодійність, що

здійснюється особами без очікування отримання прибутку, платні або кар'єрного росту, з метою забезпечення благополуччя і розвитку громади та суспільства в цілому; добровільна діяльність, яка ґрунтується на принципах безкорисливого служіння гуманітарним цілям людства; задоволення особистих і соціальних потреб через допомогу іншим; волонтер як громадянин, який участвує у вирішенні соціально важливих проблем у формі безоплатної праці; як основу функціонування громадських організацій і форму громадської активності населення; як національну ідею милосердя та благодійності [17].

Волонтерство, за словами О. Холіної, це методика формування соціальних відносин, спосіб вияву та розвитку моральних і духовних цінностей, отримання нових вмінь, а також допомога іншим. В. Луговий вбачає в волонтерстві «комплексний процес і результат свідомого організованого культурного виховання людини, її засвоєння культурного досвіду» [61].

Зазвичай волонтерами були індивіди, громадські лідери, наприклад, Д. Адамс, М. Річмонд, А. Соломон, і релігійні діячі, наприклад, пастор С. Барнетт і Ч. Вара.

Скажімо, Мати Тереза, знакова особистість, була католицькою монахинєю та засновницею ордену, що займався допомогою бідним та хворим. У 1979 році їй була присуджена Нобелівська премія миру. В Україні люди, які бралися за суспільно важливу роботу, були відомі як добротинці, благодійники, альтруїсти, громадські активісти, меценати (Князь Володимир, Я. Мудрий, П.Сагайдачний, І. Мазепа), а також приватні благодійники (Терещенки, Семеренки) [25, с. 22].

Теоретичні підходи до волонтерства можна розділити на ті, що акцентують увагу на особистісній мотивації та користі, та ті, що акцентують увагу на раціональному вчинку. Деякі теорії намагаються поєднати ці два аспекти, підсилюючи роль соціальних ресурсів, таких як соціальні зв'язки.

Різні характеристики волонтерів виражаються через різні типи людського капіталу, мотивації та соціальні ресурси.

Вважається, що волонтерство приносить користь як тим, хто отримує допомогу, так і тим, хто її надає. Позитивні результати проявляються у вигляді задоволення від життя, підвищення самоповаги, поліпшення стану здоров'я, а також у вигляді нових соціальних зв'язків та професійного досвіду.

М. Войку та Б. Войку використовують комплекс теоретичних підходів для пояснення волонтерства через дві категорії. Перша – фокусується на ресурсах або характеристиках волонтера: доходи, стать, вік, місце проживання, і як ці фактори впливають на його бажання зайнятися волонтерством. В ході визначення цих параметрів можна скласти детальний профіль волонтера, включаючи соціодемографічні дані, хобі та інтереси особи [69].

Культурні елементи особистості становлять другу категорію, що розкриває суть волонтерства. Вона передбачає наявність у кожної людини особистих цінностей та вірувань, зумовлених культурними, національними чи релігійними особливостями. Ці культурні компоненти впливають на рішення людини займатися добровільною діяльністю.

П. А. Тої та Л. Н. Хьюїтт пропонують чотири моделі волонтерів. «Модель мотивації волонтерів» акцентується на індивідуальних мотиваційних чинниках, які можуть бути дуже різноманітними, включаючи бажання отримати нові навички, підвищити власну самооцінку, розпочати кар'єру, самовиразитись чи навіть зменшити внутрішній конфлікт чи відчутий страх. Ця модель припускає, що систематичне волонтерство - нестабільний процес, який залежить від численних факторів.

«Модель цінностей та ставлення» наголошує на зв'язку між волонтерством та індивідом. Важливість громадської участі та відповідальності вирізняється як ключові для особистості, яка прагне брати участь у волонтерській діяльності. Цінності, стійка громадянська позиція та

прагнення до удосконалення є основними драйверами волонтерської активності.

«Модель ідентифікації ролі» визначає, що попередній волонтерський досвід стимулює залучення нових учасників або повторну участь тих, хто вже відчув користь від діяльності. Так формується волонтерська ідентичність через приємні спогади, нові знайомства та отримані навички.

«Модель волонтерської особистості» говорить про те, що деякі особливості людини сприяють її волонтерській активності. Особа, яка має внутрішній самоконтроль, емоційну стабільність та почуття власної гідності, скоріше стане волонтером.

«Модель особистого добробуту» об'єднує властивості особистості (самовпевненість, почуття контролю над власним життям, самодостатність і відчуття гідності) і здоров'я, як фізичне, так і психічне, як важливі ресурси для тих, хто хоче займатися добровільною діяльністю [69].

У 1859 році, швейцарський підприємець Г. Даунтон був глибоко вражений військовими діями під Сольфоріно. Свідок того, як декілька тисяч людей були позбавлені належної опіки і турботи, він вирішив створити національні організації допомоги, що складались з волонтерів, готових навчитися надавати еквівалентну та непередбачену допомогу військовим, щоб полегшити їх страждання.

4 серпня 1870 року в столиці Великобританії на відкритому засіданні було вирішено створити в країні національне товариство для допомоги хворим і пораненим військовим, відповідно до правил Женевської конвенції 1864 року. Ця організація отримала назву «Червоний Хрест» [66].

Таким чином, початок волонтерського руху тісно пов'язаний з військовими подіями XIX століття. Спочатку волонтерами називали тих, хто добровільно йшов на війну або допомагав армії, але з часом це поняття стало ширшим. Після війни волонтери допомагали відновлювати зруйновані міста, надавали притулок тим, кому не було де жити, а також забезпечували медичну, психологічну та матеріальну допомогу потребуючим.

Волонтерство зазнало значного розвитку в США. У період Великої Депресії 1930-х років число волонтерів досягло 3 мільйонів осіб в некомерційних організаціях. Тоді, за ініціативи Франкліна Рузвельта в рамках «Нового курсу» для зниження безробіття та захисту природних ресурсів була заснована організація Civilian Conservation Corps («Цивільний корпус охорони»). Ця програма стала надзвичайно популярною та послужила прикладом для численних, переважно екологічних проєктів [66].

У 1968 році Шах Ірану Мохаммед Реза Пахлеві став першим, хто закликав до створення офіційної програми волонтерів ООН. У своїй промові в Гарвардському університеті він наголосив на необхідності «створити міжнародний легіон для боротьби проти реальних ворогів людства»: бідності, голоду та соціальної несправедливості. У 1970 році Генеральна Асамблея ООН ухвалила рішення про створення міжнародної волонтерської групи в рамках системи ООН, яка отримала назву «Волонтери ООН» [9, с. 36].

17 грудня 1985 року ООН ухвалила резолюцію, яка встановила 5 грудня як Міжнародний день волонтерів.

2001 рік було оголошено як Міжнародний рік добровільців. В результаті всесвітніх досліджень, які були проведені у зв'язку з цим заходом, Організація Об'єднаних Націй у своїх документах закликала всі країни інтегрувати волонтерство в свої національні плани соціально-економічного розвитку, вилучати всі перешкоди в законодавстві, які прямо чи опосередковано заважають людям виконувати волонтерську роботу, та зменшити податковий тиск, який ставить волонтерів в не вигідне становище. Також, ООН закликала всесвітню спільноту надати волонтерам юридичний статус та адекватний соціальний захист, враховуючи їх незалежність [24, с. 74].

На сьогоднішній день в усьому світі спостерігається збільшення кількості людей, залучених у волонтерство. Наприклад, у США близько 60% жінок та приблизно 50% чоловіків добровільно приділяють час волонтерству, в середньому 3,5 годин на тиждень. Мешканці Канади щорічно віддають в

середньому 191 годину волонтерської праці, що еквівалентно 578 000 повних робочих місць. В Ірландії близько 33% дорослого населення є добровільцями [24, с. 75].

Наразі в Україні діє багато волонтерських організацій, більшість з яких спрямовані на допомогу військовим, переселенцям та людям, що проживають на території військових дій.

«Волонтерський центр «Криївка Вільних»» допомагає військовим на передовій, дітям, а також створює табір «Військового вишколу», де проводиться патріотичне виховання молоді і знайомство з роботою силових структур, а також протидія інформаційному впливу з боку окупанта.

«Координаційний центр м. Києва» надає допомогу військовим, розвозить продукти харчування та медикаменти по лікарнях, допомагає ветеранам та інвалідам.

«Армія SOS» активно займається придбанням амуніції, засобів захисту, спорядження для зв'язку, розвідки, військової форми та їжі, які безпосередньо доставляються на лінію фронту.

«Всеукраїнське об'єднання "Патріот"» фокусується на матеріальній та соціальній підтримці військовослужбовців. Вони витрачають зібрані кошти на закупівлю касок, військової форми, зброї та амуніції для солдат на передовій.

Благодійний фонд «Повернись живим» спеціалізується на придбанні тепловізорів, кровоспинних препаратів, а також інших необхідних предметів для військових. Вони безпосередньо співпрацюють з військовими частинами, контролюючи доставку вантажів.

«ДемАльянс допомога» надає соціальну, психологічну, інформаційну та юридичну підтримку сім'ям військових, учасників АТО, та постраждалим від воєнних дій. Вони також навчають методикам психологічної самопомоги та ведуть соціальний клуб для родин військових.

«Кожен Може допомогти» - волонтерська організація, яка надає підтримку вимушеним переселенцям, постраждалим в зоні АТО, сім'ям загиблих та надає гуманітарну допомогу в зоні АТО.

«Крила Фенікса» - це фонд, що допомагає в оснащенні Збройних Сил України, лікуванні поранених воїнів, ремонті військових будівель та придбанні аптечок.

«Підтримай армію України» - благодійний фонд, створений для залучення активних громадян та бізнес-спільноти в організацію матеріальної та технічної підтримки ЗСУ та інших силових структур.

«Фонд Діани Макарової» - це група активістів, що надає підтримку армії та Національній гвардії України, допомагає пораненим, біженцям і сім'ям військових.

«Повернись Живим» - це благодійний фонд, що закупляє тепловізори, нічні окуляри та інші необхідні речі для військових, що беруть участь у військових діях.

«Волонтери без кордонів» - група волонтерів, які забезпечують матеріальні потреби бійців [9].

«Всеукраїнська Платформа Донбасу» – є організацією, яка працює над вирішенням питань щодо захисту прав внутрішньо переміщених осіб.

«Народний тил» - це добровольча установа, що відповідає за доставку броньованих автомобілів, оптичних приладів, безпілотників, а також забезпечує технічне обслуговування. До цієї добровільної структури також входять підрозділи: Медицина, Колеса, Крила та Планшети Народного Тилу.

«Help Army» - волонтерська група з Харкова, що зосереджується на постачанні військових всіма необхідними ресурсами, а також підтримці демобілізованих військовослужбовців та їхніх родин. Вони також організовують гуманітарні проекти, такі як відпочинок для дітей військових, транспортування поранених та тих, що загибли, тощо.

«Народний проект» - це добровільна ініціатива, створена весною 2014 року. Вони не тільки матеріально підтримують військових, але й

відповідають за розробку та підтримку соціальних проєктів, що мають на меті покращення суспільства.

1.2. Види волонтерської діяльності

Різноманітність волонтерських активностей можна класифікувати за декількома основними критеріями, включаючи формальне/неформальне, державне, соціальне і проєктне волонтерство.

Формальне волонтерство передбачає постійну роботу волонтера, що відбувається відповідно до встановлених норм та правил. Це включає повну робочу зміну, щоденне надання послуг і дотримання визначеного плану дій. Така діяльність має структуру, схожу на бізнес-менеджмент.

Навпаки, неформальне волонтерство в основному відбувається на місцевому рівні, з метою задоволення конкретних потреб спільноти. Волонтери зазвичай є членами цих спільнот, зібрані навколо одного спільного інтересу. Вони не мають жорстко визначених ролей, а їхній вклад залежить від їхнього часу та бажання допомогти. Такі групи, як правило, зосереджуються на обміні досвідом або взаємодопомозі, а їхні учасники більше вважають себе друзями, а не волонтерами.

Волонтерство в сфері управління та державного сектору включає задачі керівництва та адміністрування. Цей тип волонтерства вимагає володіння навичками лідерства, публічних виступів та дипломатії. Такі волонтери працюють в чітко обмежених ролях, несучи значну відповідальність і підзвітність. Вони слідують визначеним процедурам і системам для забезпечення прозорості і обов'язкового звітування.

Волонтери щодо питань управління можуть також бути залучені до різних сфер діяльності в організації, в залежності від її розміру, обсягу та структури [3].

Соціальне волонтерство схоже на неформальне, але в ньому волонтери прагнуть досягти конкретних змін на користь суспільства. У соціальному волонтерстві дії мають більш глобальний і значущий вплив, ніж в неформальних групах. Волонтерські групи можуть мати неструктурований характер, але часто вони формують структуру і розподіляють конкретні ролі, оскільки потрібно досягти певних результатів. Час, витрачений на соціальне волонтерство, не є жорстко обмеженим, оскільки його метою є досягнення конкретних результатів. Сучасне соціальне волонтерство включає роботу з людьми пенсійного віку, ветеранами та дітьми.

Проектне волонтерство або організаційне волонтерство є одним з найпоширеніших і популярних видів волонтерства. Цей вид волонтерства відповідає вимогам сучасного світу, де швидкість життя висока, оскільки дозволяє виконувати обов'язки протягом обмеженого терміну. Волонтери в цій сфері можуть брати участь у проектах, в залежності від їх вмінь. Зазвичай це можуть бути організація заходів для широкої аудиторії, оскільки зазвичай вони мають вільний вхід. Таким чином, цей вид волонтерської діяльності передбачає збір людей для допомоги в організації певних подій - Олімпіад, великих концертів, фестивалів тощо.

Медіа-волонтерство – новий вид волонтерства, що з'явився завдяки розвитку технологій. У сучасних умовах, коли інформація знаходиться в Інтернеті та поширюється через соціальні мережі, важливо мати людей, які б висвітлюють діяльність волонтерських організацій. Тому виникло медіа-волонтерство. Це можуть бути фотографи, журналісти, блогери, які за допомогою Інтернету розповідають про всі події та роботу волонтерських організацій, інформують громадськість та сприяють залученню нових добровільців.

Типи послуг, які надають волонтери, теж залежать від конкретної сфери діяльності, в якій вони беруть участь.

Підтримка і менторство – випадки, коли людина стикається з випробуваннями в житті та не має до кого звернутись, волонтери виступають

як друзі, не дозволяючи їй почуватись особисто самотньою. Можливо, це просто дружня бесіда, спільна прогулянка або навіть візит до лікарні. Така підтримка може покращити емоційний стан людини, допомогти їй пережити кризу або прискорити адаптацію до нового життєвого стану або обстановки.

Адміністративна допомога - безліч організацій розшукує волонтерів, щоб надати допомогу в офісних обов'язках, таких як відповідь на телефонні дзвінки, підготовка документів, збір інформації. Вони часто залучають волонтерів, які допомагають під час важливих рекламних кампаній або організації подій. Така діяльність є корисною для студентів, які шукають перші робочі місця та планують свою кар'єру.

Однією з найбільш відомих форм волонтерства є участь в культурній сфері. Люди можуть виявити себе в якості дизайнера, співака, актора, режисера, тренера, а також допомогти людям освоїти різні види мистецтв. Люди, які вмієте грати на музичному інструменті, можуть виступати в міських будинках для літніх людей або в дитячих садках. Це сприяє зростанню соціального кола спілкування та розвитку практичних навичок.

Педагогічна, репетиторська та менторська робота є важливими аспектами волонтерства в країнах, де освіта не є легкодоступною. Волонтери різного віку, етнічності тощо можуть займатися навчанням. Найчастіше це включає граматику, письмо і математику. Також існують організації, в яких волонтери надають безкоштовну підтримку у вигляді репетиторства під час підготовки до екзаменів та ін. [4].

Прослуховування і консультування - це ще одна сфера волонтерської роботи. Волонтери-консультанти можуть надавати емоційну підтримку людям, які переживають важкі часи або відновлюються після травми. Методи волонтерської допомоги варіюються від консультування до простого активного слухання. Ці послуги доступні для всіх, хто зацікавлений в наданні та отриманні підтримки.

Волонтерство також можна класифікувати згідно з найбільш поширеними проблемами, для вирішення яких воно потрібно.

Військове волонтерство є надзвичайно важливою ініціативою, де добровольці надають підтримку у країнах, постраждалих від військових конфліктів. У таких зонах, а також у прилеглих областях, проживаюче населення стикається з величезними загрозами. Мільйони людей відчувають на собі жахливі ризики, які супроводжуються безліччю негативних наслідків, таких як бездомність, втрата рідних та близьких, а також отримання поранень в результаті стрілянини або бомбардувань.

Сексуальне насильство, зокрема проти жінок, є одним з найпоширеніших і серйозних наслідків військових конфліктів. Щодня жінки та дівчата стикаються з жахливими актами насильства, тоді як хлопці часто змушені долучатися до збройних сил. Молодь, через свій юний вік, не має належного розуміння про те, що очікувати від майбутнього і як адаптуватися до післявоєнного суспільства. На жаль, жінки часто стають жертвами фізичного і психологічного насильства, а також страждають від посттравматичних синдромів. Добровольці працюють над тим, щоб зупинити насильство і зробити все можливе, щоб такі події не повторювалися з майбутніми поколіннями постраждалих.

Робота волонтерів проводиться як на місцевому рівні, у громадах, селищах та містах, так і на міжнародному рівні, коли вони надають психологічну підтримку жертвам насильства через онлайн-комунікацію або телефон. Крім того, важливою метою є досягнення мирного співіснування в громадах, де насильство щодо жінок є поширеним явищем. У цей час волонтери зосереджуються не тільки на наданні основних потреб, таких як їжа, вода, одяг та предмети побуту, але й на наданні психологічної підтримки. Їхні зусилля спрямовані на покращення якості життя жертв, допомогу у подоланні травм та побудову стійкого, безпечного та сприятливого середовища для всіх людей.

Волонтерство в умовах природних катастроф, таких як землетруси, цунамі тощо, відіграє важливу роль у наданні допомоги у непередбачуваних ситуаціях. Багато людей, плануючи свої подорожі, не беруть до уваги

природні особливості регіону. Але, коли стихійні лиха стаються, важливо, щоб люди були застраховані та почували себе в безпеці. Особливо в країнах, що розвиваються та густонаселених містах, наслідки таких катастроф можуть бути колосальними для місцевого населення.

Надання невідкладної допомоги та швидке відновлення інфраструктури мають вирішальне значення для підтримки та збереження життя людей, що постраждали від таких катастроф. Це може включати допомогу біженцям, забезпечення тимчасового притулку та харчування, а також створення таборів для переселенців у визначених місцях. Щороку велика кількість людей стикається зі страшними наслідками таких природних катастроф, і волонтери займаються створенням безпечного середовища для них.

Голод є однією з найруйнівніших загроз для людства по всьому світу. Волонтерська організація «Світова продовольча програма» зосереджує свої зусилля на боротьбі з цією проблемою та рятуванні мільйонів людей від голоду. Її головною метою є забезпечення належного харчування для вразливих груп населення та врятування життів дітей, які стикаються з недоїданням та недостатнім харчуванням.

Окрім цього, волонтери також займаються запобіганням небезпечних хворобам, наприклад малярії. Вони пропагують належні знання про захист від комарів та розповсюдження цієї хвороби. Інформування про основні навички захисту від комах та розпізнавання ознак та симптомів малярії є важливим завданням волонтерів, які прагнуть надати необхідну інформацію про профілактику та боротьбу з інфекційними хворобами.

Організація Rotary International викладає зусилля для контролю поліомієліту по всьому світу. Упродовж понад 30 років Rotary працюють на те, щоб припинити поширення цієї небезпечної хвороби. Їхній завзятий підхід спрямований на ліквідацію поліомієліту і врятуванні мільйонів людських життів.

Волонтерська діяльність, спрямована на боротьбу з бідністю, є ще одним важливим напрямом роботи. Малозабезпечені люди зазнають

обмежень у доступі до основних життєво необхідних речей, тому проблеми голоду і недоїдання найбільше торкаються саме найбідніших верств населення. Оскільки їх інтереси мало представляються на державному та адміністративному рівнях, важко подолати цю проблему і вийти з бідності. Вони не мають змоги висловлюватись або брати участь в суспільних та політичних дискусіях.

Немало спільнот борються, щоб задовольнити базові потреби. Зменшення рівня бідності – це важливий пункт в цілях низки глобальних організацій, наприклад, ООН. Бідність – це масштабне глобальне питання, над вирішенням якого багато людей працюють щодня через волонтерську діяльність [5].

Також існує волонтерська діяльність, що спрямована на поліпшення стану навколишнього середовища, наприклад, охорону чистоти на пляжах або посадку нових дерев. Забруднення середовища, глобальне потепління та кліматичні зміни торкаються кожної людини. Волонтери вносять значний вклад у дії по захисту навколишнього середовища. Такі проблеми, як надмірна кількість сміття, втрата біологічних ресурсів, вирубування лісів, забруднення океанів та озонового шару, вимагають негайного людського втручання. Ці екологічні виклики впливають на кожну людину на землі, особливо в наш час, коли ці загрози стають все більш реальними.

Робота з молоддю – це вид волонтерства, який зосереджується на допомозі молодіжним організаціям, що займаються підготовкою майбутнього покоління. Це може включати виховні, освітні або культурні програми, що сприяють розвитку нових поколінь.

Існує безліч організацій, створених з метою допомоги молоді. Через специфіку цієї роботи, яка вимагає високого рівня освіченості та професіоналізму, є різні форми волонтерства в молодіжному секторі, зокрема:

- ситуаційне волонтерство – вид волонтерської діяльності, який вимагає від волонтера певних навичок, наприклад вміння водити автобус для

перевезення дітей або навичок викладання в дитячому таборі. Це, в основному, короткострокове волонтерство, яке вимагає спеціальних навичок або знань від волонтера;

- регулярне волонтерство - означає, що волонтер вирішує підписатися на тривалий період співпраці з організацією. В цьому контексті волонтер може виконувати обов'язки, подібні до тих, що виконуються постійними співробітниками, або навіть стати повноправним учасником команди [6];

- специфічне волонтерство - вид добровільної роботи, при якій людина обираються на основі своїх особливих навичок або здібностей для виконання конкретних завдань;

- молодіжне волонтерство - це включення в волонтерську діяльність однолітків тих, кому потрібна допомога. Вони можуть взяти на себе будь-які ролі, зазначені вище, але вони також діють як наставники для своїх ровесників.

Волонтерство, як частина суспільства, виконує важливі соціальні ролі, такі як: формування світогляду, навчання, комунікація, поширення знань, збільшення соціального капіталу, відпочинок та профілактика. З точки зору суспільства, волонтери виконують такі функції: аксіологічна, збільшення громадської активності, соціалізація, а також допомога у вирішенні соціальних проблем.

Світоглядна функція полягає у відчутті важливості волонтера через виконання суспільно значущої роботи, розуміння, що його добровільні дії корисні, і можливість змінити світ на краще через це.

Виховна функція означає, що участь у волонтерській діяльності вимагає від людини певних характерних якостей. Милосердя, доброта, чесність, самопожертвовність, благородство, співпраця - це якості, які сприяють успіху волонтера. Якщо ці якості слабо розвинені у людини або взагалі відсутні, волонтерство може бути складним, але саме добровільна діяльність допомагає розвивати та вчити ці якості [61].

Комунікативна роль волонтера найчастіше проявляється у взаємодії з іншими особами, що опинилися у вкрай важких обставинах, створених різними факторами (соціальними, екологічними, економічними). Волонтер – це індивід, який володіє вмінням взаємодіяти з різнорідними категоріями людей, як-от люди старшого віку, діти без батьків, особи з важкими захворюваннями. Волонтер може спілкуватися з особами різних соціальних статусів, включаючи керівників державних установ, керівників організацій, інших волонтерів та осіб з фокус-групи, цільової аудиторії, співробітників державних органів, де проводяться волонтерські активності. З цієї причини, володіння розвинутими комунікативними навичками є важливим аспектом ролі волонтера.

Пізнавальна роль полягає в тому, що незважаючи на те, що волонтер не отримує фінансової винагороди за свою працю, він отримує вигоду у формі нового досвіду, який він набуває під час своєї роботи. Залежно від соціальних проектів, які волонтер вибирає, він здобуває велику різноманітність досвіду, нових навичок та умінь, які необхідні для виконання поставлених перед ним завдань. Діяльність у організаціях, які розробляють рішення для різних проблем, дозволяє волонтеру отримати максимум досвіду для власного розвитку і роботи.

Функція створення соціального капіталу включає у себе встановлення нових знайомств і контактів. Взаємодія з колегами і службовцями державних органів може допомогти розширити діяльність волонтерських організацій. Особисте знайомство з людьми, які потребують допомоги, і дружба з іншими волонтерами допомагають волонтеру побудувати власний соціальний капітал. Важливими складовими цього процесу є новий досвід і знання, спільна ідентичність, цінності та інтереси, які накопичуються і формують соціальний капітал.

Розважальна роль волонтера впливає з того, що волонтерство не лише про надання необхідної допомоги, але й може бути часом, проведеним активно та з користю для суспільства. Припустимо, волонтерська робота в

бібліотеках, на спортивному змаганні, в музеї або на виставці в галереї дозволяє волонтеру згодом реалізувати свої інтереси та хобі.

Профілактична роль волонтера полягає в тому, що високі етичні стандарти, яких він дотримується, та цінне використання його вільного часу на користь суспільства допомагають уникнути девіантної поведінки в майбутньому. Більше того, волонтерство служить прикладом для дітей та молоді, вони бачать в ньому модель гідної поведінки.

Аксіологічна роль волонтера виявляється в процесі волонтерської діяльності, де в людини формуються сучасні цінності. В умовах глобалізації, міграції, війн, полікультурного середовища, урбанізації, людям потрібно бути співчутливими, толерантними, терплячими та співрозуміючими. Волонтер має бути гнучким і мати такий набір цінностей, який дозволяє йому сприймати світ без упереджень та оцінок.

Роль підвищення громадської активності є критично важливою для волонтерів. Людина, яка займається волонтерською діяльністю, повинна бути активною та відчувати відповідальність за вирішення проблем інших. Виконуючи роботу, яка є значущою для суспільства, волонтери розуміють, що вони допомагають покращувати суспільство, і це стимулює інших приєднатися до них та створювати нові організації волонтерської допомоги [10].

Роль соціалізації в волонтерських організаціях полягає в тому, що не лише дорослі, а й школярі та студенти можуть бути їх частиною. Отримуючи такий досвід, молоді люди вивчають правила соціальної поведінки, вчаться допомагати і виявляти свою творчість, якщо це є частиною діяльності організації, до якої вони приєдналися. Додатково, через волонтерство вони можуть знайти нових друзів і співтоваришів серед однолітків.

Остання функція - сприяння вирішенню соціальних проблем - в собі об'єднує майже всі раніше згадані ролі і впливає з того, що добровільна діяльність має на меті виявлення і вирішення проблем у соціумі, які не мають

достатньо ресурсів для їх вирішення. Ця роль по суті відображає основний принцип волонтерства.

Враховуючи все вищесказане, можна прийти до висновку, що волонтерська діяльність сприяє розвитку емоційної та чуттєвої особистості, виховує та змінює індивіда, формує його ціннісний світ, дозволяє поглибити світогляд і набути нових знань, а також сприяє активності та особистому зростанню. [11, с. 65].

1.3. Мотиваційна складова волонтерської діяльності

Мотивація – це складне поняття, яке може бути інтерпретовано різними способами, оскільки кожна особа має свої власні інтереси і потреби. Визначити, що саме спонукає конкретного індивіда до волонтерства, часто буває складно. Втім спробуємо пояснити феномен мотивації у некомерційних організаціях, а також розглянути, чому некомерційні волонтерські організації часто слідують тим же принципам мотивації, що й комерційні.

Порівнюючи дві такі різні структури, як комерційні та некомерційні організації, де в першому випадку головним є економічний результат, стає зрозуміло, що розбіжності у мотивації можуть полягати в основному в матеріальній винагороді. Мотивація в некомерційному секторі часто пов'язана з особливою емоційною атмосферою, яка сприяє добровільній допомозі на користь суспільства.

Тут важливо згадати, що в голові кожної організації є лідер, і виникає питання, чи має він бути перш за все хорошим менеджером, чи ж хорошим мотиватором. Незалежно від складності завдання, яке він встановлює перед працівниками, його головне завдання – мотивувати їхню роботу. Він повинен налаштувати процеси таким чином, щоб його працівники досягли поставленої мети, при цьому робили це усвідомлено і відповідально. Якщо ціль – грошова винагорода, то лідер може керувати працівниками більш

вільно; якщо ж це волонтерська діяльність, лідеру потрібно бути не лише стратегом, а й хорошим психологом-мотиватором.

Перед тим, як поділитися визначеннями мотивації, що пропонують різні автори, важливо пояснити, чому немає єдиного чіткого визначення. Несумнівно, усі автори слідують схожим принципам у визначенні мотивації, але досить цікаво з'ясувати причину відмінностей у їхніх поглядах.

Одним із ключових аспектів у розумінні мотивації є врахування її суб'єктивності, оскільки вона у значній мірі зумовлена особистісними особливостями та намірами особи. Таким чином, в даний час ми зосереджуємося на особистості, виключаючи з розгляду всі інші елементи зовнішнього середовища, які можуть впливати на мотивацію. Це погляд, який був висловлений французьким філософом Р. Декартом у XVII столітті. Він уособив людину у двох аспектах: як пасивний об'єкт (тіло) та активний суб'єкт (воля), що є джерелом мотивації і відповідає на різні типи стимулів [39].

Таким чином, мотивація формується в результаті дії волі особи, яка відрізняється в кожного індивіда. Через це, велика варіабельність у поглядах та висновках різних авторів може виникати внаслідок їхніх власних досліджень, що включають людей з різною волею. До цього додається особистий вклад авторів, час написання визначень, екологічні відмінності, а також визнання того, що мотивація є абстрактною і не може бути виміряна в прямому фізичному сенсі. Варто згадати, що слово «мотивація» відноситься до латинського «*movege*», що в перекладі означає «рухатися». Низка авторів пропонують альтернативні етимології, але всі вони пов'язані з певними дієсловами [65].

Барнет розглядає мотивацію як «енергію, яка мотивує людину, викликає адреналін, направляє і зміцнює спрямовані дії». Він стверджує, що теорія мотивації досліджує процеси, які визначають активацію та форму людської поведінки. Азербайджанський вчений Пакдел надає мотивації більш ширшого тлумачення, вважаючи її «внутрішнім феноменом, на який

впливають чотири фактори: обставини (оточення та зовнішній стимул), настрої (фізіологічний стан організму), ціль (наміри та ставлення до поведінки) та засоби досягнення цілі» [39]. Він розглядає мотивацію не як конкретний об'єкт або подію, а як поведінку, акцентуючи важливість мотиваційного чинника. При цьому він пропонує декілька визначень мотивації, зокрема включаючи ті стимули або обставини, які стимулюють особу до дії в організації [39].

Мотивація — це поняття, яке невід'ємно пронизує усі аспекти нашого життя, від приватних забаганок до професійних зусиль. Розуміння мотивації може змінюватись відповідно до досліджуваного контексту та перспективи. Для прикладу, Грехем і Вайнер визначають мотивацію як набір причин, що викликають та направляють поведінкові моделі [31].

Тим не менш, з погляду менеджменту, Чопра розробив більш комплексне бачення мотивації, яке включає в себе різні аспекти — середовище, цілі, та фактори, що впливають на рушійні сили людини. Це глибоке бачення дозволяє нам побачити мотивацію не як простий стимул, а як складний процес, що відбувається поетапно та індивідуально для кожної особи.

Розуміння того, що мотивація відрізняється в залежності від культури, економічного стану, та особистих цілей кожного індивіда, може значно збільшити ефективність її використання в робочому середовищі. Менеджери, які враховують ці фактори, можуть надійно використовувати мотивацію для досягнення позитивних результатів.

Зокрема, Прічард і Ешвуд в розглядають п'ять основних факторів, що сприяють мотивації: дії, результат, оцінка, наслідки, та потреба у задоволенні [31]. Кожен з цих елементів відіграє ключову роль у створенні повного образу процесу мотивації.

Дослідження Б. Додонова виокремлює чотири основних елементи мотивації: задоволення від самого процесу діяльності, важливість

отриманого результату для особистості, мотивуючу силу винагороди за діяльність та тиск, який спонукає до конкретних дій [16].

Головною складовою мотивації є мотиви — те, що може підштовхнути людину до дії. Важливим є розуміння людських потреб, що активізує психологічний аспект роботи з волонтерами.

Під час роботи в некомерційних організаціях особливого значення набуває виявлення найбільш впливових факторів мотивації. Ці фактори мотивації відіграють роль детермінантів мотивації. Вони можуть бути як матеріальними стимулами, так і внутрішніми цінностями і прагненнями. Саме згадка про ці фактори може сприяти визначенню бажання людини брати участь у діяльності.

Відмінність між мотиваційними факторами в комерційному та некомерційному секторах може бути незначною, тому їх можна розглядати як загальні для обох видів діяльності. Однак можна окремо визначити значення певних мотиваційних факторів в некомерційному секторі, а також відмінності в ієрархії мотиваційних факторів між різними рівнями організації.

Мотиваційні фактори залежать від ряду змінних. Кожна людина має свої унікальні цінності, які є неповторними і впливають на людей по-різному. Середовище, економічна ситуація, соціальний статус, культурні особливості та рівень освіти можуть впливати на мотиваційні фактори, підсилюючи або знижуючи їх значення. Також слід зазначити, що з часом мотиваційні фактори можуть змінюватися.

Таким чином, одними з найважливіших і найбільш загальних факторів є фінансові стимули, які включають заробітну плату, премії, грошові винагороди та фінансові бонуси. Спрощуючи, фінансові мотиваційні фактори можна розглядати як грошову винагороду.

В контексті мотивації, важливо підкреслити вагомість грошей. Цей аспект часто розглядається як основний в мотивації людей. Та існують різні погляди на це. Зокрема, якщо розглядати теорію потреб Маслоу, гроші

можуть задовольняти потреби на двох рівнях - на базовому та вищому. З одного боку, гроші служать засобом забезпечення основних біологічних потреб. З іншого - вони можуть бути символом успіху та визнання для деяких людей. Втім, в контексті волонтерства, фінансовий компонент не є вирішальним, хоча може мати форму символічних подяк або невеликих винагород.

Існує думка, що гроші мають більше значення для працівників на нижчих рівнях організаційної ієрархії, тоді як для працівників вищих рівнів, інші фактори можуть бути більш значущими [33].

Специфіка самої роботи та її зміст також відіграє важливу роль у мотивації. Різноманітність завдань, їхня важливість, автономія в виконанні роботи та наявність зворотного зв'язку - це фактори, що стимулюють активність людини.

Інтеграція волонтерів в діяльність організації також є важливим аспектом мотивації. Професійні тренінги, семінари та майстер-класи від організації свідчать про відповідальність та заботу про волонтерів, надаючи їм потрібні навички.

Особливо важливий фактор мотивації - безпека праці. Цей аспект особливо критичний у ситуаціях з високим рівнем ризику, наприклад, військових конфліктів або екологічних катастроф.

Соціальні взаємовідносини також є суттєвим мотиваційним фактором. Люди мають природну потребу в належності до групи, і це може стати потужним стимулом для волонтерської діяльності. Важливо відзначити, що не лише вузьке коло близьких людей може стати мотиватором, але й слабкі зв'язки з людьми, що знаходяться за межами цього кола. Так, нові знайомства та професійна мережа, яку людина розбудовує протягом своєї діяльності, можуть стимулювати її до подальшої роботи та кар'єрного росту.

Визнання стає одним із ключових мотиваційних факторів, який здатний викликати значний вплив на моральний стан людини і, у багатьох випадках, важливіший за фінансові стимули. В організаціях, що займаються

волонтерством, акцентується на розумінні того, що визнання та цінування діяльності волонтерів може стати ефективним інструментом мотивації. Саме це визнання може прийти від співпраці з престижними та відомими організаціями.

Наступний важливий аспект мотивації в волонтерстві - це самореалізація, що було визначено в якості найвищої потреби в ієрархії потреб Маслоу. Самореалізація як процес повної реалізації свого людського потенціалу може стати сильним мотиваційним фактором для тих, хто бажає допомагати іншим без прямих особистих вигод.

Узагальнюючи аспект мотивації в некомерційному секторі, особливо в контексті волонтерської діяльності, слід врахувати індивідуальні потреби людини та середовище в якому вона діє - в цьому випадку, організація.

Основною проблемою, що виникає у волонтерстві, є його неофіційний характер порівняно з оплачуваною роботою. У волонтерській роботі немає контракту між роботодавцем і волонтером, тому питання, які стосуються робочого часу, основних умов праці та стандартної кадрової політики, не регулюються для волонтерів. Це створює більш нестабільні умови роботи для волонтерів у порівнянні з оплачуваними працівниками. Звісно, це індивідуальна ситуація, яка може різнитися у різних людей.

Іншою потенційною проблемою є професійне вигорання. Коли людина є волонтером на різних проектах протягом тривалого періоду, вона може втратити інтерес до цієї роботи. Це також може призводити до труднощів у виконанні роботи, емоційної нестабільності та бажання покинути проекти.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЗАЛУЧЕННЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ ДО ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1 Особливості залучення осіб до волонтерської діяльності в українських організаціях

Згідно зі звітом «Волонтерського руху в Україні», проведеним GfK Ukraine за дорученням Організації Об'єднаних Націй в Україні, громадяни України приділяють велике значення розвитку волонтерського руху та його впливу на суспільні процеси. За цим дослідженням, 62% українців визнають важливу роль волонтерів у змінах, які відбулися за останній рік. Крім того, 85% респондентів вважають, що волонтерський рух сприяє зміцненню миру, а 81% вважають його необхідною складовою громадянського суспільства [55].

Згідно з останнім всеукраїнським соціологічним дослідженням, проведеним Інститутом Горшеніна на початку 2016 року, волонтери мають найвищий рівень довіри серед українського населення (довіряють їм 71 %). Наступні за рівнем довіри є громадські організації (49 %).

Інші дані були зібрані в ході національного дослідження, яке було проведене фондом «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва та соціологічною службою Центру Разумкова за замовленням Українського форуму благодійників. 13% населення України заявили, що вони займалися волонтерською діяльністю протягом 2015 року. Цікавою є інформація про розподіл волонтерів за регіонами, з найбільшою кількістю волонтерів на Донбасі, що перебуває під контролем України (19%), а також у західних регіонах України (14%) [21].

Волонтерський рух є необхідною складовою кожної країни, а волонтерські організації відіграють важливу роль у її економічному розвитку. Роботодавці та постачальники послуг, які діють через волонтерські організації, сприяють зростанню загальних економічних показників країни та зменшенню фінансового навантаження на державу. Більше того,

волонтерський сектор відіграє ключову роль у створенні умов для економічного процвітання, таких як інвестиції в освіту, підвищення кваліфікації та поліпшення можливостей працевлаштування людей на ринку праці.

Участь у волонтерській діяльності надає людям можливість зробити особистий внесок у вирішення соціальних проблем, брати участь у важливих соціальних проектах, розвивати нові навички та отримувати нові знання. Крім того, волонтерство дає змогу зустріти нових однодумців та побудувати цінні соціальні зв'язки.

Волонтерство в Україні бере свої коріння задовго до подій на Майдані та початку війни. А. Огорчак, вказувала, що «українці завжди проявляли турботу про старших людей, незахищених, вдов і сиріт. Сильні допомагали слабшим. Великі справи здійснювалися спільно. Чуттєвість та ніжність у взаєминах між людьми викликали захоплення у людей, що прибували до нас з віддалених країн» [16].

Проте на сьогодні вважається, що пік волонтерської діяльності припав саме на період трансформаційних подій в Україні. 2014 рік став переломним у розвитку волонтерства в країні, надавши потужного поштовху для формування численних волонтерських організацій, які стали яскравим прикладом високого рівня громадянської свідомості українців та їх здатності до ефективної самоорганізації. Починаючи з надання допомоги учасникам Революції Гідності, волонтерський рух перетворився на складний та розгалужений механізм, який в подальшому зміг забезпечити армію України всім необхідним.

Під час подій на Майдані волонтерство було спонтанним та хаотичним, виявом турботи та занепокоєння. Це була неструктурована форма допомоги. Однак, під час військових подій на сході України, волонтерська діяльність стала чітко організованою, спираючись на набутий досвід. Волонтери виявили високу готовність та здатність до систематичної допомоги.

На сучасному етапі волонтерський рух в Україні проявляється через надання одягу, продуктів харчування та медичних послуг. Цей рух відображає певну зрілість громадянського суспільства та доповнює функції державних органів, сприяючи стабілізації та регулюванню суспільних відносин в умовах децентралізації.

Волонтери воліють своїм часом та зусиллями, щоб надавати необхідну допомогу у вигляді одягу, їжі та медичних послуг тим, хто потребує. Їхні дії є не тільки практичною підтримкою, але й символом солідарності та взаємодопомоги. Волонтерський рух став важливим елементом громадянського суспільства, що показує активну громадянську позицію та здатність людей самостійно доповнювати діяльність державних органів.

Дані соціологічного дослідження, яке провели Фонд «Демократичні ініціативи ім. Ілька Кучеріва» спільно з КМІС, показують, що протягом травня-вересня 2014 року 32,5% українців мали досвід переказу коштів на рахунки української армії. Крім того, 23% громадян скористалися допомогою благодійних фондів та волонтерських організацій, передаючи кошти, речі та продукти через ці громадські інституції. 9% громадян брали участь у магазинних акціях, купуючи товари для потреб армії за списками та передавали їх волонтерам. Ще 7% українських громадян особисто допомагали переселенцям, надаючи їм речі та кошти. Лише 3% займались безпосереднім збором коштів, ліків, речей та їх доставкою до зони проведення АТО.

Результати соціологічних досліджень свідчать, що волонтерський рух в Україні у 2014 році став надзвичайним проявом громадської самоорганізації у масштабах, які раніше не спостерігалися. Зростання активності волонтерів було спричинене двома основними факторами: внутрішньополітичною кризою, що призвела до дисбалансу в системі державного управління, недостатньо якісних управлінських рішень та обмежених ресурсних можливостей, а також зовнішньою агресією, яка поглибила

незбалансованість між здатністю держави ефективно функціонувати та задовольняти основні потреби громадян.

Кризові процеси в країні та зовнішні впливи поставили під загрозу саме існування України як національної держави, і це стало особистим викликом для громадян і загрозою для їхньої самоідентифікації. В таких умовах волонтери бачили необхідність діяти, мобілізуючи свої сили та залучаючи ресурси для надання допомоги та підтримки. Волонтерство стало символом громадського об'єднання, відповіддю на виклики, які поставили під загрозу українське суспільство та державу [5].

Проте, в Україні перші волонтери з'явилися ще в 1992 році, коли представництва корпусу миру США почали працювати в рамках двох програм: економічного розвитку та впровадження, а також навчання англійської мови. Початково цей рух знаходив підтримку серед українців. З часом він отримав статус національного руху. У 1997 році був зареєстрований Всеукраїнський суспільний центр "Волонтер". На початку своєї діяльності багато волонтерів належали до молодіжного середовища та брали участь в різноманітних благодійних акціях, таких як прибирання кладовищ, допомога людям похилого віку та дарування подарунків та квітів під час свят. Поступово до волонтерського руху приєднувалися й старші покоління.

У травні 1998 року Україна приєдналась до регіональної програми «Ініціативи з роботи на добровільних засадах», яка також охоплювала інші країни Центральної та Східної Європи, а також кілька країн Азії. Основною метою цієї програми було відновлення волонтерського руху у згаданих країнах як гарантії розвитку громадянського суспільства та незворотності демократичних перетворень, а також збільшення частки добровільної праці громадян, спрямованої на вирішення конкретних соціальних проблем.

В Україні програма мала свої цілі та завдання, зокрема активізація громадської діяльності шляхом розвитку волонтерського руху і повернення населення до участі в суспільно-корисній діяльності на добровільних засадах

у громадських організаціях, службах соціального захисту та медичній сфері. Це сприяло вирішенню соціальних проблем у суспільстві [17].

У 2001 році Україна приєдналась до святкування офіційного Дня волонтера, який відзначається 5 грудня.

Україна прийняла Закон «Про волонтерську діяльність» у квітні 2011 року, що забезпечує правове врегулювання волонтерської діяльності в країні (Закон України від 19.04.2011 № 3236-VI). Протягом періоду з грудня 2013 року по березень 2015 року 132 громадські об'єднання отримали статус "волонтерських організацій" відповідно до цього Закону [18].

Згодом до цього закону внесено зміни, спрямовані на поліпшення умов для здійснення волонтерської діяльності. Зокрема, була скасована необхідність отримання організаціями статусу «волонтерських», що спрощує процедуру для залучення волонтерів. Також було дозволено проведення волонтерської діяльності на території, де триває АТО.

Окрім цього, внесено покращення щодо соціального захисту волонтерів та їх сімей. Закон передбачає грошову компенсацію сім'ям волонтерів, які загинули або були поранені під час військових подій. Також закон передбачає можливість укладання договорів про добровільну роботу з волонтерськими організаціями [19].

Україна ухвалила Закон від 5 березня 2015 року № 246-VIII "Про внесення змін до деяких законів України щодо волонтерської діяльності", який регулює суспільні відносини, пов'язані з проведенням волонтерської діяльності в країні. Головною метою цього закону є забезпечення ефективного правового регулювання волонтерської діяльності в Україні, сприяння розвитку волонтерського руху та покращення якості волонтерської допомоги. Зокрема, закон уточнює поняття "волонтерська діяльність" і "волонтер", а також знімає обмеження щодо залучення організацій та установ до здійснення волонтерської діяльності.

Закон також деталізує права та обов'язки волонтерів, а також організацій та установ, які залучають волонтерів до своєї діяльності. Він

пояснює особливості відшкодування витрат, пов'язаних з наданням волонтерської допомоги. Закон сприяє створенню сприятливих умов для волонтерського руху в Україні, сприяє зміцненню волонтерської культури та визнанню важливості внеску волонтерів у розвиток суспільства. Загальною метою закону є створення прозорого та надійного правового середовища для волонтерів та організацій, що координують волонтерську діяльність. Це сприятиме розвитку волонтерства як значущого елементу громадянського суспільства та сприяє підвищенню рівня допомоги, яку волонтери надають українському суспільству.

Закон також вносить істотні зміни щодо добровільного страхування життя та здоров'я волонтерів під час надання волонтерської допомоги організаціями та установами, які залучають волонтерів до своєї діяльності. Зокрема, закон розширює напрямки волонтерської діяльності, включаючи надання волонтерської допомоги при ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру.

Також волонтери можуть займатись наданням допомоги Збройним Силам України, іншим військовим формуванням, правоохоронним органам та органам державної влади під час особливих періодів, таких як надзвичайний чи воєнний стан, а також під час проведення антитерористичних операцій [20].

Таким чином, в Україні існують законодавчі акти, що регулюють діяльність волонтерського руху: Закони України «Про волонтерську діяльність», «Про громадські об'єднання» та «Про благодійну діяльність та благодійні організації», до яких також були внесені зміни.

Ці закони встановлюють правову базу для провадження волонтерської роботи в Україні, забезпечуючи правове визнання волонтерів і регулюючи їх статус та відносини з організаціями. Держава сприяє співпраці з волонтерами та визнає значущість їхнього внеску в розвиток суспільства.

Українське Міністерство оборони створило Раду волонтерів, яка займається співпрацею з добровільними організаціями. Волонтери входять до

складу цієї Ради і виконують адміністративні обов'язки, а також надають консультативну підтримку у справах гуманітарної допомоги, медичної допомоги, технічного забезпечення, а також забезпечення житла та інших питань.

Міністерство соціальної політики відповідає за реалізацію державної політики в сфері волонтерської діяльності. Воно приймає заходи для розвитку та популяризації волонтерства, а також сприяє поширенню інформації про волонтерську діяльність. Міністерство сприяє громадським об'єднанням та благодійним організаціям у їхній роботі, спрямованій на розвиток волонтерства [21].

Сучасна діяльність волонтерів на території операції об'єднаних сил (ООС) включає низку важливих функцій, але найголовнішим завданням є збір та постачання необхідних ресурсів для військових. Завдяки доступу до Інтернету, збір речей або фінансових коштів на них став значно простішим. Волонтерські організації зазвичай публікують на своїх сторінках список потреб, які необхідно придбати для військових, вказуючи вартість і осіб, які відповідають за ці покупки. Цей вид збору коштів є дуже ефективним, оскільки людина, яка робить пожертву, може відстежити, як саме її гроші використовуються.

Завдяки широкому поширенню інформації через соціальні медіа, допомога надається набагато швидше, а збір коштів здійснюється упродовж кількох днів. Часто волонтерські організації залучають до співпраці громадських активістів або відомих особистостей, яким суспільство довіряє, щоб запевнити людей у прозорості їхніх дій. Це допомагає підвищити довіру до волонтерських організацій і забезпечує переконаність людей, що їхні пожертви дійсно використовуються з метою надання необхідної допомоги військовим.

Волонтери надають українській армії широкий спектр ресурсів та послуг, що допомагають їй впоратися з різними викликами. Серед них знаходяться медичні препарати та необхідне лікування, безпілотні літальні

апарати. Волонтери допомагають з технікою та ремонтом. Вони здійснюють ремонт автомобілів, бойових машин і літаків, також проводять ремонт будівель, займаються модернізацією зброї, вдосконалюючи приціли, тепловізори, прилади нічного бачення та інші складові, що підвищують їхню ефективність та точність.

На сьогоднішній день в Україні існує значна кількість волонтерських організацій, які займаються виготовленням різноманітних предметів для воїнів, що перебувають у зоні проведення операції об'єднаних сил (ООС). Вони виробляють необхідні засоби для полегшення умов існування воїнів під час служби. Ці організації активно працюють над виготовленням різноманітних предметів, серед яких маскувальні сітки, теплі рукавички, шкарпетки, маскувальні халати і навіть сушені овочі для складання борщових і супових наборів. Крім того, вони займаються виготовленням білизни, балакав та навіть браслетів із баракорду.

Наразі в Україні діє 216 волонтерських організацій, які займаються цією благородною справою. За даними інформаційних ресурсів, найбільша кількість таких організацій зосереджена в столиці країни, місті Києві - 33, та в Київській області – 21 [20].

Усупереч складності ситуації, багато волонтерських організацій в Україні зосереджують свою увагу на розбудові зруйнованого майна та лагодженні техніки. Їх допомога охоплює широкий спектр не лише матеріальних благ, але і психологічну підтримку, пошук житла та роботи для військових, а також допомогу у їх адаптації до нових життєвих умов.

Під час військових подій головним завданням волонтерів є не лише акумуляція необхідних ресурсів, а також їх відправлення на лінію фронту. Але окрім цього, надзвичайно важливою формою допомоги є медичний догляд за бійцями. Волонтери-медики виконують непересічну роботу, забезпечуючи пораненим солдатам необхідне лікування та медичний догляд. Вони віддано працюють, організовуючи медичні приміщення та забезпечуючи їх необхідним обладнанням.

Однією з найбільших проблем, з якими стикаються волонтери, є несприятливі умови на полі бою, які ускладнюють фізичний доступ до необхідних місць. Активні бойові дії роблять роботу волонтерів небезпечною та часто унеможливають їх фізичне проникнення до потрібних локацій. Оскільки допомога надається людям, які перебувають у зоні активних бойових дій, це ставить під загрозу безпеку та складність роботи волонтерів. Часто доставка гуманітарної допомоги здійснюється до прифронтової зони, де вона може бути використана людьми, які втратили своє житло, військовими, медичними працівниками та іншими постраждалими.

Однак, на жаль, існує й ризик недобросовісної допомоги з боку деяких осіб, коли надаються неприпустимі речі, такі як наркотики, алкоголь або інші заборонені предмети. Це порушує довіру та ставить під загрозу цінність і надійність волонтерської роботи. Однак, важливо відмітити, що такі випадки є винятковими і не відображають загального зусилля та принципів добросовісної допомоги, які волонтери зазвичай надають.

Волонтерська спільнота розвиває різні методики розподілу отриманих ресурсів з метою запобігання крадіжок та забезпечення ефективності доставки допомоги. Одним зі способів є безпосередній розподіл матеріальних благ через підрозділи, в яких була зібрана ця база. Такий підхід дозволяє уникнути ситуацій, коли речі, призначені конкретним людям, не доходять до них через недобросовісність чи недостатню контрольованість розподілу.

Проте, волонтерська діяльність на окупованих територіях майже неможлива через відсутність визнання волонтерів і обмеження їхньої здатності нормально функціонувати. Представники окупаційних угруповань не визнають роботу волонтерів та намагаються перешкодити їх діяльності. Таким чином, волонтери знаходяться в складній ситуації, коли їм доводиться або співпрацювати з бойовиками або діяти у підпільному режимі, щоб надати допомогу тим, хто її потребує.

У Донецьку була створена ініціативна група волонтерів під назвою «Відповідальні громадяни», яка успішно реалізує благодійні проекти. Ця

група надійно підтримується ресурсами міжнародних організацій, таких як «Лікарі без кордонів» та «Червоний Хрест», а також отримує фінансову підтримку від заможних переселенців з Донеччини. Протягом останнього часу «Відповідальні громадяни» отримували посилки від волонтерів з різних міст, таких як Харків, Одеса, Київ та Маріуполь. Грошові перекази на їхні карткові рахунки здійснюються як з України, так і з країн Європи [6].

Однією з викликів, з якими можуть зіткнутися волонтери, є байдужість людей до їхньої діяльності, особливо коли конфлікт перебуває в замороженому стані. При відсутності очевидних військових подій, люди можуть забувати про волонтерські організації та переставати надавати їм підтримку. Для збереження інтересу до волонтерської роботи необхідно проводити заходи щодо популяризації цього виду діяльності.

Для цього важливо створювати і підтримувати активні інтернет-сторінки, канали та веб-сайти, на яких буде висвітлюватися робота волонтерів. Це дозволить привернути увагу громадськості та розповісти про важливу роль волонтерів у підтримці людей, які перебувають у складних ситуаціях. Крім того, важливо піклуватися про актуальність інформації та регулярно оновлювати її, щоб люди завжди могли отримувати свіжі новини про волонтерську діяльність.

Розвиток волонтерської культури та поширення знань про волонтерство можуть бути досягнуті за допомогою різноманітних заходів. Наприклад, створення школи волонтерів, впровадження спеціальних курсів у навчальних закладах, спрямованих на поширення знань про волонтерську діяльність, а також організація тренінгів та майстер-класів щодо організації волонтерських рухів.

Українська армія отримує значну допомогу і підтримку від волонтерів, що відіграє важливу роль у забезпеченні необхідних ресурсів. Волонтери, своїми зусиллями, забезпечують армію необхідним обладнанням, амуніцією, зброєю та технікою. На початку конфлікту, коли держава не мала можливості

повністю забезпечити армію необхідними ресурсами, волонтерські організації виконали важливу роль у зборі необхідних ресурсів.

Важливо зазначити, що волонтерство само по собі не є фактором врегулювання конфлікту. Волонтери не мають безпосереднього впливу на перебіг військових подій та політичні рішення. Проте їхні зусилля в напрямку забезпечення армії ресурсами допомагають підтримувати бойову готовність та ефективність воїнів.

Волонтери, організувавшись самостійно, взяли на себе велику відповідальність за повне забезпечення військових та постраждалих в ході конфлікту. Їхні дії не лише запобігли загостренню ситуації, але й забезпечили належний захист і підтримку для людей, які потерпіли від воєнних дій. Це сприяло об'єднанню різних верств населення і сформувало широку групу людей, що прагнуть будувати мир, сприяти толерантності та терпимості.

На сьогоднішній день досить складно визначити точну кількість учасників волонтерського руху, оскільки він постійно поповнюється новими людьми, а також через небажання деяких волонтерів афішувати свою діяльність та напівлегальний статус деяких волонтерських організацій. Конфлікти, пов'язані з сепаратистськими рухами на Півдні та Сході України, примусили волонтерів змінити свою пріоритетну діяльність і спрямувати всі свої зусилля на допомогу військовим у рамках АТО [31].

Така ситуація змушує волонтерів діяти в умовах постійних змін та нестабільності. Часто волонтери працюють у складних умовах, де необхідно залишати свою діяльність конфіденційною та некерованою, щоб уникнути непередбачуваних проблем і впливу негативних факторів.

За даними «Світового рейтингу благодійності», який був проведений британською благодійною організацією Charities Aid Foundation у 2014 році, Україна посіла 103-тє місце. Однак, варто враховувати, що це дослідження здійснювалося протягом одного місяця у 2013 році, до подій на Майдані.

Тому ці дані можуть не відображати актуальну ситуацію щодо розвитку волонтерства і благодійності в Україні у 2014 році [31].

У 2014 році було проведено обширне дослідження щодо волонтерства і благодійності на території України. Це дослідження здійснювалося за підтримки Представництва Організації Об'єднаних Націй та Програми "Волонтери ООН", а його проведенням займалася компанія GFK Ukraine. Дослідження охопило всю Україну, за винятком Криму, включаючи території, що знаходилися в зоні АТО (антитерористичної операції). Методологія дослідження базувалася на використанні телефонних інтерв'ю (САТІ) із респондентами віком старше 16 років. У загальній складності було опитано 1000 респондентів.

Вибірка для дослідження була репрезентативною для населення України, за винятком Криму. Вона враховувала регіон, розмір населеного пункту, статеву та вікову структуру населення згідно з даними Державної служби статистики на початок 2013 року.

Висновки дослідження свідчать про те, що українці віддають велике значення ролі волонтерського руху у суспільних процесах. Згідно з результатами, 62% опитаних визнали важливу роль волонтерів у політичних змінах, які відбулися протягом останнього року. Більшість, а саме 85%, вважають, що волонтерський рух сприяє зміцненню миру, а 81% опитаних вважають його необхідною складовою громадянського суспільства [22].

Згідно з дослідженням, майже чверть українців (23%) мають досвід волонтерства, з яких 9% розпочали займатися волонтерською діяльністю протягом останнього року. У 2014 році основним напрямком діяльності волонтерів стала допомога українській армії та пораненим, чим займалося 70% волонтерів. До подій Майдану найбільш актуальними напрямками діяльності були допомога соціально незахищеним групам населення та благоустрій громадського простору [22].

Найбільша група добровольців - це ті, хто займається волонтерством 1-2 рази на місяць. Більшість волонтерів зазначили, що працюють

добровольцями самостійно і не беруть участь у конкретних волонтерських проектах. 43% волонтерів відносять себе до середнього класу, що становить 35% від загальної вибірки. Жінки складають більшу частку волонтерів - 54%, тоді як чоловіки - 46%. Частіше це жінки віком до 35 років, які проживають у Києві або на заході України. Більшість волонтерів належать до вікової категорії 16-35 років та мають вищу освіту - це становить 53% [22].

Під час проведення дослідження виявилось, що 74% українців у якийсь момент свого життя жертвували кошти на різні благодійні цілі, з яких 25% почали свою благодійну активність лише впродовж останніх 12 місяців. Суми пожертв українців варіюються і можуть становити від невеликої суми грошей до значної суми в розмірі 283 000 гривень на рік. У 2014 році найпопулярнішими об'єктами благодійних пожертв були допомога українській армії, пораненим та хворим дітям. В порівнянні з 2014 роком, кількість українців, які жертвували кошти, зросла - 63% осіб здійснювали благодійні пожертви, тоді як до 2014 року цей показник становив 49% українців. У 2014 році також було зафіксовано більші суми пожертв, ніж в інших роках. За даними дослідження, 43% тих, хто коли-небудь жертвував кошти, робили це безпосередньо, тоді як третина респондентів не змогла згадати назву благодійної організації, через яку вони здійснювали пожертви [22].

Підбиваючи підсумки всього проведеного дослідження, можна стверджувати, що більшість осіб визнає волонтерську діяльність як важливий чинник сприяння миротворенню. Населення усвідомлює значущість волонтерської роботи, особливо в контексті політичних та військових подій, і погоджується з тим, що без участі волонтерів політичні трансформації в країні були б неможливими. Згідно з результатами дослідження, 2014 рік був піком волонтерської активності, і це добре підтверджується зростанням сум грошових пожертвувань, здійснених людьми. Чітко видно різницю між кількістю осіб, які раніше здійснювали пожертви, і тими, хто зробив це у 2014 році. Саме цей рік став переломним у волонтерській сфері.

Також варто зазначити, що незважаючи на загальнопоширену думку про політичну і соціальну поляризацію між Східним і Західним регіонами, це дослідження довело, що насправді у питанні волонтерства думки людей збігаються. Мешканці різних регіонів погоджуються з тим, що волонтерство має потенціал сприяти будівництву миру, що підтверджує гіпотезу, що волонтерство може бути фактором врегулювання конфлікту.

Таким чином, волонтерська діяльність відіграє ключову роль у забезпеченні успішного функціонування суспільства і є однією з найважливіших складових громадянського суспільства. Під час кризових подій в Україні волонтерські організації мають значний вплив на хід подій, забезпечуючи організовану підтримку та допомогу армії, переселенцям та всім, хто постраждав від війни.

2.2 Залучення осіб з інвалідністю до волонтерської діяльності

Важливо підкреслити кількість і різноманітність благодійних організацій по всьому світу, які працюють невтомно, щоб підтримувати людей з інвалідністю. Ці організації відрізняються за своїми місіями, метою та методами допомоги, але їхнє об'єднане прагнення полягає в підвищенні якості життя людей з інвалідністю.

Вони забезпечують широкий спектр послуг, включаючи, але не обмежуючись, медичною допомогою, освітою, професійним навчанням, соціальною інтеграцією, а також захистом прав. Від міжнародних гуманітарних груп до місцевих некомерційних організацій, вони відіграють ключову роль у підтримці та покращенні життя людей з інвалідністю.

Майбуть, найбільш відомою організацією, яка займається благодійною допомогою, в тому числі людям з інвалідністю, є Міжнародний Комітет Червоного Хреста. Ця організація розвиває власні технології для створення протезів, надає послуги з фізичної реабілітації, допомагає особам з інвалідністю повноцінно взаємодіяти з суспільством. Червоний Хрест також

сприяє створенню малого бізнесу для людей з інвалідністю, надає професійне навчання.

World Institute on Disability (WID), або Світовий Інститут по Інвалідності, - це ще одна важлива організація, яка працює з особами з інвалідністю. Їх місія полягає в постійному підвищенні прав і можливостей більше ніж одного мільярда людей з інвалідністю в усьому світі. Вони вважають, що живий досвід людей з інвалідністю є важливим для створення ефективних політик, систем, інструментів, продуктів та послуг.

WID надає доступ до світового класу консультацій, навчання та послуг з технічної підтримки. Їхні основні послуги включають послуги з питань надзвичайних ситуацій, катастроф та адаптації до зміни клімату, а також послуги з інклюзії в спільноту.

В Україні також діє чимало організацій, які забезпечують підтримку та реалізують програми, спрямовані на допомогу особам з інвалідністю. Деякі з них - це «Доступно UA» та «Відчуй».

Доступно UA - ця організація працює над тим, щоб усі люди в Україні мали рівні можливості, незалежно від рівня мобільності. Вони реалізують різноманітні проекти, які включають інформаційну підтримку ветеранів, які повертаються до цивільного життя після важких травм, мобільний додаток Dostupno, який є мапою безбар'єрних локацій, відзначення найдоступніших локацій України («відкриті двері»), рейтинг доступності міст України та ін. Вони також консультують та надають рекомендації, як зробити локацію зручною для всіх.

«Відчуй» - це громадська організація, яка з 2011 року займається допомогою та соціальною адаптацією людей з порушеннями слуху. Вони проводять безкоштовні заняття в дитячому центрі, де працюють над розвитком та корекцією слухо-мовленнєвої функції дітей. Організація також пропонує вивчення жестової мови, проводить соціальний проект Inclusive Friendly, який навчає спілкуватися та працювати з людьми з інвалідністю.

Особи з інвалідністю часто беруть активну участь у волонтерській діяльності і є важливими учасниками різноманітних організацій, надаючи послуги іншим. Їх вклад важливий не тільки для спільноти людей з обмеженими можливостями, але й для суспільства в цілому. Є численні організації, в яких особи з інвалідністю відіграють ключові ролі.

Disability Rights Advocates (DRA) – організація, що має велику кількість працівників і радників з інвалідністю. Серед них є юристи, керівники проектів і члени правління. Вони зосереджуються на групових позовах для захисту громадянських прав людей з інвалідністю.

Disabled Business Persons Association - благодійна організація, заснована в 1985 році, допомагає людям з інвалідністю реалізувати свій потенціал у бізнес-світі. Ця організація співпрацює з урядовими структурами, щоб заохочувати участь і покращувати ефективність роботи осіб з обмеженими можливостями на ринку праці.

National Council on Independent Living (NCIL) – це організація, яка захищає права людей з обмеженими можливостями та сприяє незалежному життю. Вони уявляють собі світ, у якому люди з обмеженими можливостями цінуються однаково й повноправно беруть участь у житті суспільства.

Усі з перерахованих організацій, де люди з інвалідністю є надавачами послуг, націлені на допомогу іншим людям з інвалідністю. На нашу думку, це пов'язано з тим, що волонтери з інвалідністю прагнуть допомагати людям зі схожими проблемами через розуміння та співпереживання, бажання поділитись досвідом та знаннями.

Ці організації сприяють розумінню та визнанню потреб та прав людей з інвалідністю, а також допомагають знищити стереотипи та перешкоди, з якими стикаються ці люди в суспільстві.

Таблиця 2.1

Зведена таблиця організацій, що займаються наданням послуг особам з інвалідністю, або де особи з інвалідністю є надавачами послуг

	Назва організації	
	Іноземні	Українські
Організації, що допомагають людям з інвалідністю	<ul style="list-style-type: none"> - Міжнародний Комітет Червоного Хреста - World Institute on Disability 	<ul style="list-style-type: none"> - Доступно UA - «Відчуй»
Організації, де люди з інвалідністю є надавачами послуг	<ul style="list-style-type: none"> - Disability Rights Advocates - Disabled Business Persons Association - National Council on Independent Living 	Не знайдено жодної організації

Щодо українських організацій, попри чисельну кількість благодійних фондів, спрямованих на допомогу особам з інвалідністю, не було знайдено жодної організації, в якій особи з інвалідністю були б надавачами послуг. Враховуючи це, важливим та актуальним є розробляти спеціальні програми та мотивувати людей з обмеженими можливостями долучатись до волонтерської діяльності, оскільки, з урахуванням зарубіжного досвіду, люди з інвалідністю можуть сприяти і покращувати якість життя інших людей.

На наш погляд, люди з інвалідністю мають унікальний досвід, яким вони могли б ділитись зі світом. Вони як ніхто інші розуміють проблеми і потреби інших осіб з обмеженими можливостями, що є особливо цінним.

РОЗДІЛ 3. СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ УМОВИ ЗАЛУЧЕННЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ ДО ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1. Основні напрями мотивування людей з інвалідністю до волонтерської діяльності

Існує певний стереотип, що волонтери, що долучаються до різних громадських організацій, є людьми, які не мають власних проблем і займаються проблемами інших. Проте, насправді, в більшості випадків основною мотивацією багатьох громадських ініціатив є особистий досвід учасників, який часто є досить болючим. Коли людям вдається самостійно або з допомогою інших розв'язати проблему, що, на перший погляд, виглядала як нерозв'язана, вони бажають поділитися знайденим рішенням з усіма, хто потребує допомоги.

Волонтерство, як один з елементів соціальної роботи, дійсно можна вважати ефективним інструментом реалізації соціальної політики. Воно допомагає зменшити навантаження на державний та місцеві бюджети щодо фінансування соціальної сфери, зокрема виплати заробітної плати. Волонтерство також забезпечує підтримку соціальних структур, як державних, так і недержавних, і надає реальну та психологічну підтримку особам, які цього потребують.

Однією з нагальних проблем у сфері благодійності є недостатня освіченість суспільства щодо волонтерства та його учасників. Ця проблема потребує негайного вирішення. Важливо створити ефективну соціальну рекламу у засобах масової інформації, що сприятиме стимулюванню громадської довіри та морального заохочення до волонтерської діяльності. Співпраця з представниками ЗМІ відіграє важливу роль у популяризації волонтерського руху, поширенні соціальної реклами та викладенні повної інформації про волонтерів та їх активності. Така співпраця дозволить відобразити важливість розвитку волонтерства як для суспільства в цілому, так і для окремої країни та конкретного регіону.

Також варто розглянути можливість впровадження додаткових освітніх програм з питань волонтерської діяльності. Зокрема, було б корисно введення спеціального навчального курсу у вищих навчальних закладах та створення посібників, які б надали наукову основу та принципи для більш активного поширення сучасних тенденцій у сфері волонтерства. Благодійні організації також потребують кадрового забезпечення, оскільки часто волонтерські акції організуються ентузіастами, які не завжди можуть ефективно координувати роботу волонтерів. Тому важливо забезпечити організацію тренінгів і навчань.

Соціальні та моральні аспекти відіграють важливу роль у мотивації волонтерської діяльності. Незважаючи на популяризацію праці волонтерів як ключового ресурсу у сфері благодійності, громадські організації не завжди залучають достатню кількість добровольців. Щоб змінити цю ситуацію в сучасному суспільстві, необхідно встановити пріоритетні напрями для створення ефективної системи стимулів для відповідних груп волонтерів та механізмів їх впровадження. Згідно з отриманими результатами, першочерговою задачею є формалізація трудових відносин у сфері волонтерства, що забезпечить добровольцям офіційний статус фахівця соціальної роботи та відповідний страховий стаж.

Необхідно впровадити систему обліку волонтерів та звітності щодо їхньої діяльності. Для контролю за діяльністю добровольців можна запропонувати створення єдиної форми звітності у сфері волонтерства, яка включатиме як кількісні показники, так і якісні характеристики виконаної роботи. Така звітність буде відображати масштаби проведеної роботи і сприятиме раціональному розподілу коштів у соціальній сфері для задоволення менш задоволених потреб суспільства. Крім того, необхідно впровадити систему визнання та винагородження праці волонтерів. Незважаючи на те, що добровольці залучаються до реалізації соціально значущих програм безкоштовно, варто заохочувати їхню подальшу діяльність як моральними, так і матеріальними винагородами.

3.2. Програма заходів мотивування залучення людей з інвалідністю до волонтерської діяльності як елемента соціальної роботи

Життя постійно поставляє перед нами виклики, і нам, як людям, потрібно навчитися прокладати шлях уперед, не втрачаючи віру, навіть коли зустрічаємо перешкоди на своєму шляху. Кожна людина має свої переваги та недоліки, і важливо знати, що це не визначає їхню цінність або можливості.

Волонтери, в основному, виконують роботу, яка відповідає обов'язкам оплачуваного персоналу у неприбуткових організаціях. Вони часто виступають у ролі асистентів або помічників у сферах, які залишаються важливими для реалізації благодійних проектів. Це дозволяє ефективно використовувати ресурси та залучати допомогу людей, які займаються волонтерством, свій час та навички.

Сучасне законодавство визнає волонтерську працю як діяльність, що відповідає чинним нормативним актам та є правом кожної особи. У Законі України «Про волонтерську діяльність» ми знаходимо визначення термінів «волонтер», «волонтерство» та «волонтерська діяльність», але регулювання умов праці добровольців залишається поза сферою законодавчого врегулювання.

Сучасне трудове законодавство не враховує роботу волонтерів, оскільки регулює питання, пов'язані виключно з працівниками організацій та підприємств, які отримують заробітну плату за свою роботу. У чинному законодавстві не передбачені умови для укладання трудових договорів з волонтерами. Оскільки трудові відносини з добровольцями не офіційно регулюються, неможливо врахувати волонтерську діяльність як трудовий стаж, який міг би бути відображений в трудовій книжці особи, що насправді витрачає значний час на здійснення суспільно корисної роботи.

В даний час персонал більшості благодійних організацій складається з таких посад, як виконавчий директор, заступник виконавчого директора та

бухгалтер-економіст. Інші працівники добродійних інституцій виконують свої обов'язки на підставі цивільно-правових угод. З метою розвитку волонтерської діяльності, пропонується впровадити штатну посаду волонтера шляхом включення даної професії до Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників у розділ «Соціальна робота». В цьому розділі слід визначити основні посадові обов'язки, вимоги до кваліфікації та обов'язки волонтерів.

Регулювання трудових відносин у сфері волонтерства шляхом законодавчого врегулювання надасть добровольцям можливість офіційно засвідчувати свою діяльність, займаючи посади відповідних організацій. Формалізація трудових відносин добровольців гарантуватиме їм швидше працевлаштування та трудову адаптацію, оскільки офіційний трудовий стаж буде підтверджувати реальний досвід роботи та соціальну активність.

Для забезпечення страхового стажу та соціального забезпечення добровольців можна розглянути можливість сплати страхових внесків до фондів соціального страхування за рахунок організацій, які залучають волонтерів, або внесення відповідних коштів до місцевого бюджету. Такий підхід гарантуватиме добровольцям страховий стаж і соціальне забезпечення. Також доцільно розглянути можливість добровільної сплати волонтерами страхових внесків до соціальних фондів за свій рахунок, що є найбільш адекватним варіантом в умовах сучасної економіки.

Розглядаючи волонтерську та інші благодійні організації, доцільно розглянути можливість включення до штатного розкладу таких посад, як соціальний робітник (за наявності повної загальної середньої освіти або професійно-технічної освіти) та соціальний працівник (за наявності базової або неповної вищої освіти) [30].

Впровадження даного заходу також сприятиме розвитку молодіжної зайнятості шляхом надання першої робочої можливості. Оскільки мотивація волонтерів є ключовим фактором у реалізації волонтерських програм, доцільно розглядати можливість надання винагороди за працю добровольців,

не обмежуючись лише громадськими роботами. Здатність утримувати та мотивувати добровольців вважається важливою для досягнення успіху, оскільки підготовка кожного нового волонтера вимагає значних ресурсів, часу та енергії.

Також необхідно враховувати метод компенсації витрат добровольців, як один зі способів визнання та підтримки їхніх ініціатив. Цей підхід передбачає відшкодування витрат, які добровольці понесли (транспортні витрати, комунікаційні витрати, організаційні витрати, плата за телефон, канцелярські товари, оргтехніку, харчування та інше), і успішно застосовується в країнах Європи, - Польщі, Чехії, Литві, Франції тощо.

Законодавство України про охорону праці є системою законів та інших нормативно-правових актів, які регулюють відносини у сфері соціального захисту громадян та політики держави щодо трудової діяльності. Проте, охорона праці волонтерів раніше залишалася поза сферою правового регулювання, оскільки їхня робота не мала договірною характеру та не була офіційно засвідчена. З прийняттям Закону України «Про волонтерську діяльність» частково було введено правовий захист праці добровольців.

Відтак, введене законодавство передбачає можливість надання волонтерської допомоги через укладання письмових договорів про волонтерську діяльність між добровольцями та волонтерськими організаціями. Ці організації створюються з метою координації роботи волонтерів.

Згідно з договором про провадження волонтерської діяльності, волонтер зобов'язується надавати безоплатну волонтерську допомогу особам, які є отримувачами такої допомоги, в рамках завдань, визначених волонтерською організацією і встановленого в договорі строку. З свого боку, волонтерська організація забезпечує волонтеру можливість здійснювати волонтерську діяльність і відшкодовує йому витрати, пов'язані з виконанням договору. Крім того, волонтерська організація зобов'язана страхувати

волонтера відповідно до законодавства про страхування на період надання волонтерської допомоги [9].

Справді, встановлені норми Закону про волонтерську діяльність не застосовуються до волонтерів, які працюють в громадських, благодійних або інших організаціях «третього сектору», якщо вони не волонтерські організації. Через недосконалість законодавства щодо добровольців, які в основному працюють з благодійними організаціями, питання державної підтримки залишається невирішеним, зокрема стосовно соціального захисту волонтерів у таких ситуаціях:

- перевищення тривалості та термінів виконання завдань: багато добровольців, надаючи свою допомогу, змушені працювати понад встановлену тривалість і не мають відповідних гарантій або компенсацій за це;

- професійні ризики: добровольці, займаючись роботами побутового характеру, стикаються з можливістю травм та пошкоджень, отриманих під час виконання завдань. Крім того, тривала робота на вулиці при погіршених погодних умовах, негативний вплив випромінювання офісної техніки або конфліктні ситуації з громадськістю можуть також створювати проблеми для їх здоров'я та безпеки;

- форс-мажорні обставини: в разі нещасних випадків, загрози життю або здоров'ю через епідемії, аварії, стихійні лиха, масові заворушення тощо, волонтери можуть опинитися у небезпеці без належного захисту та підтримки.

У контексті згаданого, виникає потреба впровадження страхового покриття для діяльності добровольців. Відповідно до встановлених нормативів, слід врахувати наступні страхові ситуації, які є обов'язковими [31]:

- індивідуальне страхування добровольців від непередбачуваних подій;
- здоров'я добровольців як об'єкт страхування;

- страхування добровольців, що залучені до надання психологічної підтримки, включаючи догляд за особами з психічними розладами.

Є також не вирішені питання стосовно заліку волонтерських зусиль до страхового досвіду і універсального страхування волонтерської праці від ризиків.

Також, відсутні критерії для підготовки (інструктування) волонтерів, особливо у випадку самостійного виконання волонтерських обов'язків. Не встановлено, який орган відповідає за забезпечення права волонтерів на підвищення їхньої кваліфікації.

Враховуючи численні прогалини у захисті праці волонтерів, розглядання наступних пропозицій щодо вирішення цього питання вважається важливим:

- запровадити практику укладання трудових договорів з волонтерами на обов'язкових основах;
- запровадити методи державної підтримки добровільної роботи;
- створити програму кар'єрного розвитку для волонтерів.

Незважаючи на значну витрату часу та соціально-економічний вплив результатів волонтерської діяльності, винагорода для добровольців зазвичай не передбачається благодійними організаціями. Втім, при наданні волонтеру офіційного статусу зайнятості, виплата доцільно обчислювати виходячи з годинної ставки соціальних робітників, які виконують схожі завдання.

- запровадити обов'язковість страхування волонтерської діяльності;
- створити координаційний центр з питань захисту праці волонтерів;
- розробити програми навчання та стажування для волонтерів, що планують довготривалу діяльність (не менше ніж на три місяці).

Так як фінансові винагороди для волонтерів зустрічаються досить рідко, то слід знайти інші, не менш важливі мотиватори. При створенні системи соціально-психологічного мотивування волонтерів варто розглянути такі форми винагород:

- формальна (нагороди, сертифікати, постери, медалі, значки, офіційні прийоми на честь досягнень волонтерів, подяки в щорічних звітах, надання письмових рекомендацій при працевлаштуванні і т.д.);

- неформальна (вдячність у вигляді словесних подяк, пропозиції більш відповідальних посад, запрошення в театри, кіно, відзначення днів народжень волонтерів, запрошення на тренінги та семінари, користування офісною технікою після робочого дня для особистих потреб, і т.д.).

Також доцільним є створення системи оцінки, яка дозволить прогнозувати винагороду за волонтерську роботу.

Вкрай доцільно застосовувати комплексні методики оцінки персоналу, як-то аркуші оцінювання. Есенція цього підходу полягає в тому, що особа, що оцінюється, подає в неформальному звіті впорядковані кількісні дані про оцінювані аспекти щодо своєї компетентності, поведінки та результативності. Вони далі оцінюються за допомогою використаної шкали балів, заснованої на якій формується профіль працівника. При цьому бальні оцінки та коефіцієнти складності завдань, що відповідають певним аспектам діяльності, не повинні бути відомі особі, що оцінюється, що забезпечує об'єктивність і глибоке оцінювання.

Основними критеріями волонтерської діяльності можна вважати наступні:

- 1) допомога бенефіціарам (виконання побутових завдань, організація дозвілля для бенефіціарів);

- 2) операційні завдання (збір коштів для соціально корисних цілей, розповсюдження інформації, ведення переговорів, привласнення меценатів, оформлення документів);

- 3) пропозиції щодо раціоналізації (відносно проведення благодійних заходів, організації навчальної діяльності);

- 4) розробка проектів для отримання грантів;

- 5) авторство статей та інша видавнича діяльність.

Шкала коефіцієнтів складності виконуваних завдань формується на основі особистого досвіду волонтерської роботи, а також експертних оцінок волонтерів з Рівненської та Волинської областей. Міри виконаних завдань встановлені, маючи на увазі орієнтацію на якісний результат старанної праці волонтерів. Бальна оцінка результатів праці волонтера визначається за наступною формулою:

$$Об = \sum K_i \cdot Q_i$$

де, Об – бальна оцінка результатів праці за місяць,

K_i – коефіцієнт складності i -того виду робіт,

Q_i – фактичний обсяг виконання i -того виду робіт (год., од., ос).

Відповідно до наданої волонтером інформації та використовуючи представлену формулу та шкалу оцінки, робиться підсумок місячної роботи волонтера (загальна кількість балів). Високі оцінки в результатах дозволяють волонтерам отримати винагороду за їхню виконану роботу.

Враховуючи важливість потенційної винагороди, яку можуть отримати волонтери, слід запропонувати наступну систему стимулювання волонтерської праці.

Запропонована система винагородження волонтерів передбачає накопичувальний метод стимулювання за досягнення визначених результатів.

Впровадження цієї системи оцінки та винагородження волонтерів сприятиме активному розвитку даної сфери, що допоможе вдовольнити ряд соціально-економічних потреб як на рівні окремого волонтера, так і на рівні цілого суспільства.

Існує чимало практичних рекомендацій від зарубіжних організації та окремих дослідників щодо залучення осіб з інвалідністю до волонтерської діяльності. Однак в українській літературі наявні великі пробіли в дослідженні цієї проблеми.

Mobility International USA (MIUSA) – американська волонтерська організація, яка займається просуванням прав людей з обмеженими

можливостями через міжнародний обмін, міжнародний розвиток і стратегічний консалтинг для створення більш справедливого та рівноправного світу, де люди з обмеженими можливостями займають належне їм місце як лідери та громадянські дипломати в усьому світі. Дана організація розробила низку рекомендацій щодо підтримки і залучення осіб з інвалідністю до волонтерської діяльності.

Зокрема, MIUSA вважає, що багато проблем, з якими стикаються волонтери з обмеженими можливостями, виникають через системні бар'єри, які можна усунути шляхом планування та командної роботи. Деякі з них включають:

- припущення, що волонтерам з обмеженими можливостями надзвичайно важко працювати, і допомога іншим для них є обтяжливою;
- відчуття у співробітників волонтерської програми, що їм бракує ресурсів для залучення волонтерів з обмеженими можливостями;
- через бюрократію та процеси подачі заявок люди з обмеженими можливостями відсіюються, зокрема ті, хто є глухими, сліпими або з порушеннями інтелектуального розвитку;
- недостатній рівень охоплення спільноти людей з обмеженими можливостями.

Але, на наш погляд, першочерговою причиною того, що люди з обмеженими можливостями відмовляються від того, щоб почати волонтерську діяльність їх впевненість у тому, що організації їм відмовлять через вади здоров'я.

На думку MIUSA, незважаючи на поширені помилкові уявлення, більшість людей з обмеженими можливостями майже не потребують сторонньої допомоги.

Враховуючи все вищесказане, нами було розроблено методіку залучення осіб з інвалідністю до волонтерської діяльності. Дана методика націлена на існуючі волонтерські організації, які мають бажання співпрацювати з людьми з обмеженими можливостями.

1. Перед початком програми варто забезпечити фізичну доступність приміщень та робочих місць. Треба врахувати потреби осіб з різними видами інвалідності, які можуть включати наявність пандусів, роликівих сходів, підйомників тощо. Забезпечення доступності також означає врахування комунікаційних потреб людей з візуальними, слуховими або розумовими вадами.

2. Треба забезпечити навчання та інформування волонтерів щодо інклюзивності, розуміння різних типів інвалідності та способів взаємодії з особами з інвалідністю. Можна організувати тренінги, семінари або лекції, які допоможуть волонтерам зрозуміти особливості та потреби людей з інвалідністю.

3. Забезпечити підтримку та наставництво для волонтерів з інвалідністю. Досвідчені волонтери або фахівці можуть допомогти новим учасникам освоїти свої обов'язки та надати додаткову допомогу при необхідності.

4. Врахування можливостей осіб з інвалідністю при призначенні обов'язків є ключовим фактором. Варто забезпечити гнучкість і можливість адаптації залежно від потреб та здібностей кожного волонтера. Це може включати зміни у графіку роботи, розподіл завдань або надання додаткової підтримки.

5. Треба забезпечувати відкриту комунікацію та можливості участі для всіх волонтерів. Можна запросити осіб з інвалідністю висловити свої думки, ідеї та пропозиції стосовно програми волонтерської діяльності. Забезпечити можливість для обговорення проблем та пошуку спільних рішень.

6. Важливим є підтримувати самостійність та незалежність осіб з інвалідністю. Забезпечити необхідну підтримку та ресурси, але надати можливість волонтерам самостійно приймати рішення та виконувати свої обов'язки.

7. Для залучення нових осіб варто розповсюджувати різними способами відповідну інформацію. Використовувати різні канали комунікації, такі як соціальні медіа, веб-сайти, флаєри, брошури тощо, для привертання уваги та залучення нових волонтерів.

8. Корисним буде забезпечити систему зворотного зв'язку та оцінки для волонтерів з інвалідністю. Це допоможе збирати відгуки, ідеї та пропозиції для поліпшення програми та забезпечення кращої підтримки у майбутньому.

Важливо пам'ятати, що інклюзія - це процес, тому програма залучення осіб з інвалідністю до волонтерської діяльності вимагає постійного вдосконалення та адаптації. Розроблення методики є першим кроком, але її ефективне впровадження та постійне вдосконалення є важливими для створення інклюзивного середовища для всіх волонтерів, враховуючи індивідуальний підхід.

ВИСНОВКИ

Волонтерський рух в наше сьогодення є і буде частиною кожної цивілізації та будь-якого суспільства. У загальному розумінні волонтерство – це вид добровільної діяльності яку роблять люди без одержання матеріальної винагороди або прибутку, для добробуту, покращення, процвітання та на благо суспільства. Дана діяльність може мати різні форми: від повсякденних форм взаємодопомоги нужденним людям до спільних дій психологів та соціальних працівників під час кризи.

В ході даної роботи досліджено питання історії становлення волонтерського руху на теренах України. З кожним роком волонтерський рух набирав обертів, починаючи з 2001 року і закінчуючи сьогоденням українське волонтерство не припиняє своє існування, а навпаки збільшує свою чисельність, збільшується кількість нужденних, а отже і збільшується кількість волонтерів. Досліджуюче дане питання в ході даної роботи звернуто увагу не тільки на український аспект становлення волонтерства але й на становлення волонтерства на міжнародній арені, прикладом цього слугує 2001 рік Генеральною Асамблеєю ООН було проголошено 2001 рік як «Міжнародний рік волонтерів». Основною метою якого стало підвищення рівня визнання волонтерської діяльності, допомога та сприяння їй, популяризація, визнаність, створення мережі поширення та обміну інформації про неї. Умова виконання поставлених завдань – співпраці таких секторів суспільства, як громадські організації, держава, приватні особи.

Досліджено питання законодавчого врегулювання волонтерської діяльності, опрацьовано законодавчі акти, які регулюють таку діяльність наприклад Закон України «Про волонтерську діяльність» від 19 квітня 2011 року, Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 5 липня 2012 року, Закон України «Про соціальні послуги» від 17

січня 2019 року, Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю» від

21 червня 2001 року та інші. Закон України «Про волонтерську діяльність» від 19 квітня 2011 року містить в собі статті які регулюють волонтерську діяльність:

- зокрема особливості правового статусу волонтерів та діяльність волонтерських організацій;

- розкриває сутність поняття «волонтерська діяльність»;

- державну політику у сфері волонтерської діяльності здійснює Кабінет Міністрів України, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері волонтерської діяльності, іншими органами державної влади та органами місцевого самоврядування в межах своїх повноважень;

- встановлює права та обов'язки волонтерів;

Волонтерська діяльність ґрунтується на принципах законності, гуманності, рівності, добровільності, безоплатності, неприбутковості. Таким чином у волонтерській діяльності цивільно-правова відповідальність торкається прав та обов'язків волонтера.

Волонтерський рух в наше сьогодення є і буде частиною кожної цивілізації та будь - якого суспільства. У загальному розумінні волонтерство – це вид добровільної діяльності яку роблять люди без одержання матеріальної винагороди або прибутку, для добробуту, покращення, процвітання та на благо суспільства. Дана діяльність може мати різні форми: від повсякденних форм взаємодопомоги нужденним людям до спільних дій психологів та соціальних працівників під час кризи.

Саме молоде волонтерство слугують головним мотивом для заняття волонтерською діяльністю, молодь навчає нас та дає поштовх для того, щоб не тільки вони а й зріле покоління дивлячись та беручи приклад для себе віддавали частинку себе нужденним людям, не соромилися та залучали, як

найбільше громадян для покращення добробуту нужденних та нашої держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про благодійну діяльність та благодійні організації : Закон України від 5 липня 2012 року No 5073-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text>
2. Про волонтерську діяльність: Закон України від 19 квітня 2011 року No 3236-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3236-17#Text>
3. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20 жовтня 2014 року No 1706-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#Text>
4. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року No 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
5. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22 вересня 2011 року No 3773-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text>
6. Про соціальні послуги: Закон України від 17 січня 2019 року No 2671- VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text>
7. Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю: Закон України від 21 червня 2001 року No 2558-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2558-14#Text>
8. Про затвердження Порядку формування та ведення Реєстру волонтерів антитерористичної операції: Наказ Міністерства фінансів України від 30 січня 2014 р.No 1089. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1471-14#Text>
9. Про організацію проведення в Україні в 2001 році Міжнародного року волонтерів: Розпорядження Президента України від 22 березня 2001 року

No67/2001.URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67/2001%D1%80%D0%BF#Text>

10. Про утворення Координаційної ради з питань розвитку та підтримки волонтерського руху: Розпорядження Кабінету Міністру раїни від 23квітня

2. 2003 року No225-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/225-2003-%D1%80#Text>

11. Указ Президента України від 2 вересня 2013 року No 472/2013 „Про внесення змін до деяких указів Президента України щодо волонтерської діяльності”

12. The beginning of the Red Cross: Режим доступу до ресурсу:

3. <https://www.redcross.org.uk/about-us/ourhistory/the-beginning-of-the-red-cross>

13. VOLUNTEERING: THEORETICAL APPROACHES AND PERSONAL CHARACTERISTICS // INTERNATIONAL CONFERENCE of SCIENTIFIC PAPER AFASES 2014. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: http://www.afahc.ro/ro/afases/2014/socio/Andronic,%20RazvanLucian_%20Volunteering.pdf?fbclid=IwAR3pOSoqx6SYDMH9jnvZW1UbloKXqqjqFjb3ngnHJGuJpU7Z6Cixj9fBd_4

14. VOLUNTEERING: THEORETICAL APPROACHES AND PERSONAL CHARACTERISTICS] // INTERNATIONAL CONFERENCE of SCIENTIFIC PAPER AFASES 2016. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: http://www.afahc.ro/ro/afases/2014/socio/Andronic,%20RazvanLucian_%20Volunteering.pdf?fbclid=IwAR3pOSoqx6SYDMH9jnvZW1UbloKXqqjqFjb3ngnHJGuJpU7Z6Cixj9fBd_4

15. The Universal Declaration on Volunteering. International Association for Volunteer Effort. January 2001. Архів оригіналу за 21.06.2016.

16. Аналітична доповідь " Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадянські практики : аналіт. доп. – К.: НІСД, 2015. – 36 с..
Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/volonter697e4.pdf>.
17. Бондаренко З. П. Організація волонтерської роботи майбутніх соціальних педагогів в умовах вищого навчального закладу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.05 "соціальна педагогіка" / Бондаренко З. П. – К., 2008. – 15 с., с. 8
18. Бугаєвська Ю.В. Соціально-педагогічні інновації у волонтерстві Волонтерський рух: історія, сучасність, перспективи: матеріали міжнар. наук.- практ. конф. (Харків, 17–18 квітня 2015 р.). Харків: ХНАДУВ, 2015. С. 33–36.]
19. Вайнола Р.Х., Капська А.Й., Комарова Н.М. —К. Волонтерський рух в Україні: тенденції розвитку : Академпрес, 1999. —с.112
20. Главник, О. Волонтери в соціальній роботі / О. Главник, Н. Романова, Т. Друженко. - К: Главник, 2006. - 128 с. - (Серія "Бібліотечка соціального працівника"), с. 34-39.
21. Демчук, С. Волонтери – покоління NEXТ: новий вимір [] / С. Демчук // Шкільний світ. – 2012. – № 29-30 (серп.). – С. 7-17
22. Дибайло В. Як визнавати працю волонтерів. Київ, 2002. С. 32, с.25-26
23. Крапівіна Г. О. Світовий волонтерський рух: стан і статус / Г. О. Крапівіна // Вісник економічної науки України. – 2012. – № 1. – С. 73-76
24. Кудринская Л. А. Добровольческий труд: сущность, функционирование, специфика / Л. А. Кудринская // Социологические исследования. – 2006. – №5. – С. 15–22
25. Лациба М. Розвиток відносин між владою та суспільством в Україні: від еволюції до революції // Громадянське суспільство України: сучасний стан і перспективи впровадження європейських стандартів взаємодії з державою: зб. матеріалів між нар. наук.-практ. конф. – К.: НІСД, 2014. – С. 12

26. Ларіонова, Н. Історико-феноменологічний аналіз волонтерства / Н. Ларіонова, В. Кратінова, О. Караман // Соціальна педагогіка: теорія та практика. - 2007. - №3. - С. 99-105., с. 5
27. Лях Т.Л., авт. кол.: Безпалько О.В., Заверіко Н.В., Зверева І.Д., Зімовець Н.В та ін. Волонтерство. Порадник для організатора волонтерського руху – К.: ВГЦ «Волонтер», 2001 рік
28. Лях Т. Л. Методика організації волонтерських груп: навч. посіб. / Т. Л. Лях. – К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2010. – 149 с.
29. Лях Т. Л. Планування залучення волонтерів як важливий компонент волонтерської програми / Т.Л. Лях // Вісник ЛНУ імені Івана Франка. —2013. – –№ 23. —Ч. 1. —С. 206—213
30. Лях Т. Л. Планування залучення волонтерів як важливий компонент волонтерської програми / Т.Л. Лях // Вісник ЛНУ імені Івана Франка. —2013. – –№ 23. —Ч. 2. —С. 206—213, с. 209
31. Миколаєнко І. Тарасику, ти справжній патріот. Урядовий кур'єр. 2014. 30 серпня. С. 5., с. 5
32. Райгородский Д. Я. Практическая психодиагностика. Методики и тесты. Учебное пособие. / Д. Я. Райгородский. – Самара: «Бахрах-М», 2001. – 672 с., с. 56
33. Рибальченко В. Молодь підтримає тих, хто на передовій. Голос України. 2014. 21 червня. С. 19., с. 19
34. Толстоухова С.В. Перспективи вдосконалення змісту підготовки фахівців із соціальної роботи / С. В. Толстоухова / Соціальна робота України: теорія і практика. —2010. —№ 1—2. —С. 91—98
35. Тохтарьова І.М. Волонтерський рух в Україні: шляхи до розвитку громадянського суспільства як сфера соціальних відносин / І. М. Тохтарьова // Теорія і практика державного управління і місцевого самоврядування. — 2014. – –№ 2. —С 156—161 с. 158

36. Тюття, Л.Т. Соціальна робота: теорія і практика: навч. посіб. / Л.Т. Тюття, І.В. Іванова. - 2-ге вид., перероб. і доп. - К: Знання, 2008. - 574 с., с. 273
37. Харченко С.Я. Історія, теорія та практика волонтерського руху в Україні: науково – навч.-метод. посібник / – Луганськ: ДЗ “ЛНУ ім. Т. Шевченка”, 2008. – 319 с.
38. Шевченко М.Ф. Третій сектор в Україні: проблеми, становлення. Київ, 2001. С. 173, с. 92
39. Юрченко І.В. Інституціоналізація волонтерського руху в Україні: автореф. дис. канд. соц. наук : 22.00.03 / Юрченко Ірина Вадимівна; Ін-т соціології НАН України. - К., 2009. - 16 с. - Бібліогр.: с. 13
40. Юрченко І.В. Становлення і розвиток волонтерського руху в Україні / І.В.Юрченко // Проблеми розвитку соціологічної теорії. Соціальні процеси в Україні: наукові доповіді і повідомлення IV Всеукраїнської соціологічної конференції, 21 трав. 2004 р., Київ /Соціологічна асоціація України, Інститут соціології НАН України / [за ред. В.Ворони, М.Шульги]. — К., 2004. —С. 526— 529
41. Янц Н.Д. Основи діяльності волонтерів: лекц. курс. - Переяслав-Хмельницький: Знання, 2009. - 119 с.64,66

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

ДОДАТОК Б**Теоретичні основи мотивування до волонтерства**

